

Stenogrammid

XIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 11.04.2016, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:13 Arupärimine Eesti Vabariigi psühholoogilise kaitse kohta (nr 163)
2. 16:38 Arupärimine Nord Stream 2 kohta (nr 176)
3. 17:29 Arupärimine noorte vähese huvi kohta õpetajaameti vastu (nr 160)
4. 17:59 Arupärimine koolikohustust mittetäitvate laste kohta (nr 170)
5. 18:34 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

16:58 Esimees Eiki Nestor

Tere päevast, austatud Riigikogu! Austatud peaminister! Alustame täiskogu III istungjärgu 11. töonädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson, palun!

16:58 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esiteks, Kaitseliidu seaduse, kaitseväeteenistuse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kaitseminister Hannes Hanso. Teiseks, maapõueseaduse eelnõu. Nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Marko Pomerants. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, palun!

16:58 Siret Kotka

Austatud juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel esitame arupärimise maaeluminister Urmas Kruusele, see puudutab PRIA makstavaid toetusi. Toetuse saamine on tavapäraselt ikka positiivne asi, aga paljud põllumehed said mullu detsembris otsetoetusega kaasnevalt ebameeldiva üllatuse. Väikseimgi hilinemine loomade registri kannetega tähendas mahaarvamist toetussummadest. Loomapidajal on reeglite järgi aega anda mis tahes looma liikumisest PRIA-le teada seitsme kalendripäeva jooksul, samuti on just loomapidaja vastutada, et teade jõuaks ka seitsme päeva jooksul kohale. Näiteks Tartu Agros jäi aga registriteadete eest vastutav töötaja haigeks ning nii juhtus, et teade loomade liikumisest jõudis juba teist korda PRIA-sse hilinenult. Seejuures puudutas juhtum nelja looma ning hilinemine oli kümnekond päeva. Selle tagajärjel vähendati ettevõtlustoetust lausa 3%. Kokku tuvastati rikkumine 466-st kontrollitud loomakasvatajast enam kui kolmandikul. Loomapidajad on nõus, et pahatahtliku rikkumise eest tuleb karistada, aga nad paluvad arvestada ka seda, et mida rohkem on loomakasvatajatel loomi, seda suurem on ka tõenäosus eksida. Näiteks suurtootjal võib tarvis olla aasta jooksul teha registris vähemalt 1000 muudatuskannet. Kõige sellega seonduvalt esitame arupärimise, milles on neli küsimust. Loodame saada vastuseid nii PRIA karistusüsteemi kui ka selle kohta, kas seda süsteemi oleks võimalik muuta paindlikumaks ja põllumehe suhtes sõbralikumaks. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

16:58 Andres Ammas

Lugupeetav juhataja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Mul on au anda Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel üle sotsiaalmaksuseaduse täiendamise seaduse eelnõu. See käsitleb töötasu ülempiiri, millest alates sotsiaalmaksu ei maksta, ehk siis rahvakeeles sotsiaalmaksu lage. Meie arvates on see üks tugev meede, mis aitab Eesti majandusel muutuda targemaks ja tootlikumaks, mis aitab kõrgepalgalistel spetsialistidel Eestisse tulla ja Eestisse jääda. Teema on varem tõstatanud nii Eesti Tööandjate Keskliit kui ka Teenusmajanduse Koda, samuti parlamendierakonnad eri aegadel, aga vastuvõtmiseni pole see seadus kahjuks veel jõudnud. Me arvame, et ajal, mil Rahandusministeerium ei ole rahanduskomisjonile pakkunud arutlusainet muude eelnõude näol, on meil just sobiv aeg sellist põhimõttelist eelnõu arutada. Lisaväärtusena toome sisse mediaanpalga kasutamise keskmise palga asemel. Arvame, et see annab nii rahanduskomisjonile kui ka suurele saalile rohkesti mõtteainet ja jutuainet. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel

Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed, peaminister ja kõik teised kuulajad! Lisaks täna juba üle antud seaduseelnõule on Vabaerakonna liikmed otsustanud sel nädalal üle anda ka vähemalt ühe arupärimise. See on adresseeritud justiitsministrile ja on kollektiivse pöördumise "Lõpetada erakondade ületoitmine!" ja justiitsministri 14. septembri 2015 vastuse kohta. See on üks pika habemega lugu, aga kahjuks ei ole Riigikogu ja valitsuse esindajad suvatsenud seda habet sugugi mitte kärpida. Nimelt, 28. oktoobril 2014 anti Riigikogu menetlusse kollektiivne pöördumine "Lõpetada erakondade ületoitmine!", selle juhtivkomisjoniks sai põhiseaduskomisjon. Põhiseaduskomisjonis venis selle arutamine valimistejärgsesse aega, kuni umbes aasta tagasi ehk aprillis möödunud aastal komisjon käsitles seda ja saatis selle Justiitsministeeriumisse, et küsimus lahendataks koalitsioonilepingu täitmise tegevuskava alusel muul viisil. Meie kutsusime arupärimise korras justiitsministri korra juba vastama, kuidas plaanitakse valimiskulusid ja erakondade rahaeraldisi ausa konkurentsi nimel vähendada. Saime vastuseks, et sellekohase analüüsi teeb Justiitsministeerium 2015. aasta detsembriks. Meie ei ole sellest siiani mitte midagi kuulnud ja seetõttu esitame justiitsministrile seitse küsimust. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

16:58 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Peaminister! Kolleegid! Mul on au anda Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni liikmete nimel üle arupärimine peaminister Taavi Rõivasele. 7. aprillil kirjutas Eesti Päevaleht, et tänavu märtsis pidi valitsus sõlmima otselepingu ÜRO pagulasagentuuriga, et Eesti saaks osaleda ümberasustamisprogrammides. Väidetavalt on ministeeriumidesse saadetud leping takerdunud kooskõlastusringi. Seetõttu palumegi vastust järgmistele küsimustele. Mida püütakse lepinguga saavutada ja milliseid kohustusi see Eestile kaasa toob? Mis põhjusel on lepingu sõlmimine takerdunud ehk mille üle ministeeriumides vaieldakse? Kas lepingu sõlmimise initsiatiiv tuleb väljastpoolt või Eesti valitsuselt? Kui kaugel on lepingu kooskõlastamine ministeeriumides? Millal dokument jõuab Riigikokku ning millised ministeeriumid on vastu ja millised poolt? Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

16:58 Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid Riigikogu liikmed! Lisaks paljudele arupärimistele on hea meel tutvustada teile täna ka ühte seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nädalapäevad tagasi me arutasime siin põhjust käsitleda RES-i arutelul uuesti koolitoidu hinda, siinkohal teile aga veel üks

mõttest. Nimelt on lapsevanemad aastaid tõsiselt käsitlenud küsimust, miks ei saa lasteaias rakendada tasuta sooja lõunat, kui koolis seda saab? See on põhimõtteline küsimus eriti just lasteaias vanemates rühmades, kus käib peaaegu sada protsenti selle vanuserühma lastest. Keskmiselt poolteist eurot maksva, kohati ka kallima koolitoiduga sarnase lasteaiapäevatoitu tasuta pakkumine annaks paljudele peredele kindlustunde. Seetõttu on meil ettepanek arutada tõsiselt riigieelarvest eraldatavat toetust toidukulude katmiseks koolieelsetes munitsipaal- ja eralasteasutustes alusharidust omandavatele 5–7-aastastele lastele. Toidukulutoetus oleks summas 1,5 ehk poolteist eurot lapse kohta. Miks just 5–7-aastastele? Mõne aasta eest, kui me tasuta koolilõunat hakkasime võimaldama, käis see etapiviisiliselt, et korraga ei oleks vaja liiga suurt summat. Nii teeme ka seekord ettepaneku käivitada esimene etapp ja siis edasi minna. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Olen juhatuse nimel vastu võtnud neli seaduseelnõu ja kolm arupärimist, kõigi nendega toimetame kodu- ja töökorras sätestatud korras. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogu istungil osaleb 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Päevakorra kinnitamine. Mingeid täpsustusi ei ole.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu III istungjärgu 11. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:13 Arupärimine Eesti Vabariigi psühholoogilise kaitse kohta (nr 163)

16:58 Esimees Eiki Nestor

Vastavalt kinnitatud päevakorrale on meil kõigepealt arupärimine, mille on esitanud Riigikogu liikmed Martin Helme, Jaak Madison, Henn Põlluaas, Mart Helme, Uno Kaskpeit, Raivo Põldaru ja Arno Sild. Arupärijate nimel Martin Helme, palun!

16:58 Martin Helme

Lugupeetud spiker! Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Veebruari lõpul esitasid Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni liikmed arupärimise peaminister Rõivasele seoses Eesti Vabariigi psühholoogilise kaitsega. Esimene lause on küll tulevikuvormis, aga ma loen ta niimoodi ette. "Eesti ajakirjanduse teatel kavatses Kremli propagandakanal Sputnik avada Eestis sellel kevadel nii eesti- kui venekeelse uudisteportali." See avamine on nüüdseks teoks saanud. "Sputnik on teistes riikides silma paistnud valeinformatsiooni levitamise, tegutsedes Vene eriteenistuse infooperatsioonide tööriistana. Teiselt poolt on valitsuse heaks töötav strateegilise kommunikatsiooni nõunik avalikult mõista andnud, et Venemaalt lähtuva propaganda vastu aitab see, kui Eesti poliitiline opositsioon lõpetaks praeguse valitsuse välispoliitika kritiseerimise. Selle asemel et tegeleda vaenuliku propaganda ohjeldamisega, tegeletakse rahvuslik-konservatiivse poliitika materdamisega." Sellega seoses palume peaministril vastata järgmistele küsimustele: "Kuidas kavatses valitsus reageerida propagandakanal Sputniku potentsiaalsele vaenutegevusele? Milline on valitsuse psühholoogilise kaitse strateegia Venemaalt lähtuvate propagandarünnakute vastu? Kas psühholoogilise kaitse üheks meetmeks peab valitsus tõepoolest Eesti rahvusliku opositsiooni sildistamist ja Kremli poliitikaga sidumist?" Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab peaminister Taavi Rõivas. Palun!

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastan 23. veebruaril esitatud arupärimisele Eesti Vabariigi psühholoogilise kaitse kohta.

Esimene küsimus: "Kuidas kavatses valitsus reageerida propagandakanal Sputniku potentsiaalsele

vaenutegevusele?" Propaganda kõige tõhusam vastumürk on vaba meedia. Eesti valitsusasutused ei käsita Sputnikut ajakirjandusliku organisatsioonina ega vaba ajakirjanduse väljendusena. Eesti ametiasutused ei käsita Sputniku päringuid ajakirjanduslike teemapüstitustena. Aga valitsuse reageering tuleneb üldistest Eesti väärtustest, avatusest ja sõnavabadusest. Me ei keela nende tegevust seni, kuni nad ei riku Eesti seadusi, aga me jälgime nende tegevust ja kui selles peaks ilmne vastuolu Eestis kehtivate seadustega või ka sõnavabaduse kuritarvitamist, on oodata pädevate ametkondade reageerimist. Eesti elanikkond on enamikus osutunud üllatavalt resistentseks vaenulikule propagandale. Oleme juba mõnda aega just avatuse ja sõnavabaduse väärtustest lähtuvalt Kremli propagandakanalite leviväljas. Nende seas on ülekaalukalt mõjukaimad satelliitside ja kaabellevi telekanalid. Niisamuti on Eestis kättesaadavad väljaspool Eestit tegutsevad veebilehed, mis edastavad Eestit puudutavaid desinformatsioonist kantud sõnumeid. Samas on oluline eristada tehnilise levi ja tegeliku mõju erinevusi. Hoolimata oma brändist ei ole Sputnik kusagil läänes suutnud saada laia levikuga meediaväljaandeks. Seepärast ei eelda ka meie, et Sputnik on olulisel määral erinev juba tegutsevatest Vene propagandakanalitest.

Teine küsimus: "Milline on valitsuse psühholoogilise kaitse strateegia Venemaalt lähtuvate propagandarünnakute vastu?" Eesti vastus Venemaalt lähtuvatele propagandarünnakutele on sarnane NATO ja Euroopa Liidu strateegilise kommunikatsiooni strateegiatega. See tähendab eelkõige, et me ei loobu enda avatuse ja sõnavabaduse väärtustest. Seejärel aga jaguneb meie strateegia neljaks suunaks. Esiteks, teadlikkus olukorrast. Me monitoorime vaenulikku propagandat ja paljastame selle mehhanismi ühiskonnale. Sinna alla kuulub ka kriitilise mõtlemise arendamine koolihariduses. Teiseks, alternatiivid ehk mitmekesine meediaruum. Eestis peab olema alternatiivset infot propaganda pakutule. Me peame ära hoidma olukorda, kus meie inimesed oleksid ainult ühe infoallika mõjuväljas. Selle näiteks on ETV+ käivitamine ja jätkuv arendamine. Kolmandaks, proaktiivsus. Me peame alati esitama oma seisukoha proaktiivselt ja kui vaja, siis seda ka kordama. Eelkõige tähendab see nii tehnilist kui ka inimressursipõhist valmisolekut vastata kõrgendatud infonõudlusele kriiside olukorras. Neljandaks, regulatsioonid. Eesti peab jätkuvalt tegelema oma seaduste ajakohastamisega väga kiiresti muutuv meediatehnoloogia maailmas.

Kolmas küsimus: "Kas psühholoogilise kaitse üheks meetmeks peab valitsus tõepoolest Eesti rahvusliku opositsiooni sildistamist ja Kremli poliitikaga sidumist?" Võitlus opositsiooniga ei ole psühholoogilise kaitse meede. Psühholoogilise kaitse meede on aga osutada sarnasustele Kremli ja mõnede Eesti poliitiliste jõudude seisukohtades. Võõrahirmu toitmine äärmuskonservatismi sildi all on ühemõtteliselt Kremli huvides. Killustunud Euroopa ja Euroopa piiril üksi seisev Eesti on ühemõtteliselt Kremli huvides, isegi kui see eesmärk looritatakse keele, kultuuri, traditsioonide ja iseotsustamise õiguse eest seismisega. EKRE juhid on öelnud, et Eesti peaks Euroopa Liidust välja astuma, et Eestit ähvardab massimmigratsioon, et Venemaaga piirilepingu ratifitseerimise takistamine on nende suur pingutus ning et selle tulemusena on võimalik viia suhted Venemaaga hoopis teistele alustele, muuta need konstruktiivsemaks ja sõbralikumaks. EKRE väljaöeldu põhjal saab öelda, et nende sõnumid sarnanevad vägagi Kremli jutu teatud punktidega ja see nn patriotism on ainult näiline. Ja ma pean loomulikult vajalikuks sellele ka tähelepanu juhtida. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused peaministrile. Martin Helme!

16:58 Martin Helme

Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud peaminister! Need viimased viited meile – ma tahaks väga allikat teada saada. Ma ei tea, et keegi meie erakonna juhtidest oleks rääkinud midagi sellist, nagu teie praegu meile suhu panite või meile omistasite. Aga hää küll, ärme sel teemal praegu vaidlema hakka! Mul on küsimus hoopis selle kohta, et me tegelikult ei räägi ainult Sputnikust – see on, ütleme, koondnimetus. Neid propagandakanaleid on teisigi, nagu teiegi mainisite. Me teame, et Lätis, Leedus ja Ukrainas on neid kas ajutiselt või lõplikult suletud, ja ma arvan, et e-Eestil ei tohiks tehniliselt olla mingi probleem sulgeda portaale, mida tehakse väljaspool Eestit, või takistada kaabli kaudu transleerimast teatud telekanaleid, mis tegutsevad väljaspool Eestit. Selleks peab vaid olema võimude soov. Kas teil ei ole seda soovi või te loodate millelegi muule?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Kui rikutakse Eestis kehtivaid seaduseid, siis sellele kindlasti ka reageeritakse vastavalt. Seda esiteks. Teiseks, te küsitate, kes teie erakonna juhtidest on minu nimetatud seisukohti väljendanud. Toon ühe näite: te võite pöörduda oma erakonna esimehe poole ja küsida, mis juttu ta räägib rahvakoosolekul üle kogu Eesti. Võin tuua ka konkreetseid näiteid, kui soovite.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

16:58 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea peaminister! Ma küsin teilt, kas Eesti peab ennast psühholoogiliselt kaitsma ainult Venemaa või Kremli huvide realiseerimise eest või on veel teisi riike ja regioone, kelle eest me peaksime ennast täna psühholoogiliselt kaitsma?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Selge on, et Venemaa psühholoogilised rünnakud või propaganda on Eestis ikkagi võrreldamatult tugevamad kui teiste riikide omad. Tegelikult ei ole ükski teine riik samasugust informatsioonilist mõjutustegevust Eesti vastu rakendanud.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Mart Helme, palun!

16:58 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Härra peaminister! Ma ei ole teid ühelgi koosolekul näinud, nii et ma ei tea, kust te võtate seda, mida ma kuskil rääkinud olen. See liigitub lihtsalt Reformierakonna ministrite tavalise vassimise ja hämamise alla. Toome näiteid kas või sellest, mida me oleme möödunud kevadest alates kuulnud immigratsiooni kohta – niipidi, naapidi, kolmandat pidi jne. Aga te väitsite, et Eesti valitsus ja võimud üldiselt reageerivad adekvaatselt, kui rikutakse seadusi. Kui te võtate lahti näiteks venekeelse Delfi, siis te leiata sealt väga sageli väga räiget vihakõnet eestlaste ja Eesti riigi kohta. Miks siis valitsus ja organid ei reageeri?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Sellele viimasele küsimusele ma juba vastasin. Aga kui te tunnete huvi, kust pärineb minu informatsioon, siis tõepoolest, Eesti Vabariigis on peaminister väga hästi informeeritud isik ja ta valdab informatsiooni ka nende koosolekute kohta, kus ta ise ei osale. Alati on sõbralikke inimesi, kes kurioossetele väljaütlemistele ka minu tähelepanu juhivad. Ja ma kordan, et teie isiklikult, härra Helme, olete mulle teadaolevalt rahvakoosolekul öelnud muu hulgas järgmist. Esiteks, te olete öelnud, et Eesti peaks Euroopa Liidust välja astuma. Teiseks, te olete öelnud, et Eestit ähvardab massimmigratsioon. Seda te olete öelnud ka siin saalis. Kolmandaks, te olete öelnud, et Venemaaga piirilepingu ratifitseerimise takistamine on teie suur pingutus ja saavutus. Ning neljandaks, mis on minu jaoks kõige üllatuslikum, te olete öelnud, et selle tulemusena on võimalik viia suhted Venemaaga hoopis teistele alustele, muuta need konstruktiivsemaks ning sõbralikumaks.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Jaanus Karilaid, palun!

16:58 Jaanus Karilaid

Aitäh juhatajale! Hea ettekandja! Sellise strateegilise mõiste nagu "psühholoogiline kaitse" raames mind ei huvita praegu niivõrd see, kui palju on meil infokanaleid ja mis sõnumeid need edastavad, kuivõrd see, mis poliitikat valitsus ajab. Viimase 7–8 aastaga on Eesti majanduse konkurentsivõime kukkunud 15 kohta, just äsja EAS-i juht seda tunnistas. Mis võib põhjus olla? Kas te näete seoseid, et meie psühholoogiline kaitse võib kõvasti kannatada, kui te valitsuskabineti juhina ei suuda majandust käima tõmmata ja töökohti luua ning me jätkuvalt oleme samade probleemide ees, millest me rääkisime 7–8 aastat tagasi, näiteks et meil on madalad palgad ja suur väljaränne? Kas te tunnetate siin seost või näete probleemi ainult infokanalites?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Kõigepealt teie küsimuse esimesele poolele vastuseks olgu öeldud, et riigis ei ole ühtegi sellist meediakanalit, mille sisu Vabariigi Valitsus vähimalgi määral kontrollib. Eesti Rahvusringhäälingut rahastatakse tõepoolest riigieelarvest, aga nagu küllap kõik Riigikogu fraktsioonid hästi teavad, ühelgi valitsusel ei ole võimalik rahvusringhäälingule ette kirjutada nende toodangu sisu. Ja nii ongi kõige õigem. Parim vastumürk igasugusele propagandale ei ole mitte vastupropaganda, vaid vaba meedia. Seda esiteks.

Teiseks, teie arusaam sellest, mis Eestis toimub, on mõneti üllatav. Samas see ei üllata, kuna ma olen samasuguseid valearusaamu statistikast ja statistika umbropsu tõlgendamist täheldanud ka teie heade erakonnakaaslaste puhul. Kõige tuntumad teie erakonnakaaslased, kes nendes küsimustes statistikat valesti on tõlgendanud või valet statistikat esitanud, on kahtlemata Heimar Lenk ja Marika Tuus-Laul. Nad on mitmel korral siin saalis suutnud isegi mind üllatada, kui kõveriti saab statistikat esitada. Kui väljarändest rääkida, siis mullu oli Eesti rändesaldo tasakaalule lähemal kui kunagi varem: saldo oli miinus 96 inimest. Seda esiteks. Kui te väljarändajate hulka soovite lugeda ka need inimesed, kes 1994. aastal Eestist lahkusid, ehk siis Vene armee sõjaväelased, siis jah, te jõuate nende arvudeni, mis teid positiivselt toidavad. Aga kui te vaatate viimaste aastate migratsiooni, siis te näete, et need näitajad on oluliselt paranenud. Me ei ole kunagi olnud tasakaalule nii lähedal, kui me olime möödunud aastal. Teie väljautlemised töökohtade loomise teemal on samuti mõnevõrra üllatavad. Olukorras, kus te räägite üle-eestilisest suurest tööpuudusest, mida valitsusel tuleb jõuliselt lahendada hakata, tasub juhtida teie tähelepanu asjaolule, et mullu Eestis tööpuudus vähenes suurel määral ja meil on tegelikult saavutatud enam-vähem sama tase mis buumiajal. Eestis on võrreldes kriisiajaga väga palju töökohti juurde loodud. Siis oli tõepoolest tööpuudus kõige suurem probleem. Praegu on olukord maakonniti erinev. Tõsi, on veel paar maakonda või paar piirkonda, kus tööpuudus probleemiks on, sealhulgas kindlasti Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti, aga ka seal on tööpuudus kriisi tipuga võrreldes kordades vähenenud – mitte protsentides, vaid kordades. Samas on piirkondi, kus räägitakse kroonilisest töjõupuudusest. Üha enam räägitakse seda teie kodumaakonnas ning kindlasti ka Harjumaal ja Viljandimaal. Ma pean väga positiivseks, et Viljandi linna juhid ei ole jäänud seda käed rüpes vaatama, vaid nad on koos Viljandimaa ettevõtjatega, kes kurdavad töjõupuuduse üle, ette võtnud retki, et informeerida asjade seisust nende maakondade elanikke, kus tööpuudus on suurem. Aga kui te soovite infot valitsuse poliitika kohta, siis seda ma olen valmis teile jagama nii siit puldist kui ka muidu alati.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison.

16:58 Jaak Madison

Austatud ja rahva poolt väga armastatud peaminister! Teie vastuse viimaseid lauseid kuulates oli väga piinlik, et ka meie peaminister tegeleb laimu, kontekstist välja rebitud ja suvaliselt tõlgendatud info levitamisega ühiskonnas. See on otsene valetamine, milles teie tavaliselt süüdistate meid. Kuid see selleks. Palun vastake uuesti kolmandale küsimusele: kas teie arvates on üks psühholoogilise kaitse meede opositsiooni demoniseerimine, kokkupanemine teatud agentidega? Te tõite välja ka piirilepingu ratifitseerimise. Loomulikult, see on üks meie töövõit, et me oleme suutnud seda takistada. Erinevalt praegusest valitsusest ja Reformierakonnast ei ole meie äraandjad ja reeturid, oma maa kinkijad, mille üle Putin vaid rõõmustab ja käsi kokku lööb. Seda me takistame nii palju kui võimalik. Te ütlesite, et te olete hästi informeeritud. Vastake palun ühele küsimusele veel: kui kaugel on Vao pagulaskeskuse süütamise uurimine? Kes on süüdlased?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Mis puutub konkreetse kriminaalasja uurimise seisu, siis ma ei ole viimaste arengutega kursis, aga olen täiesti kindel, et Eesti politsei võtab uurimist väga tõsiselt. Tegemist on mitmeski mõttes märgilise kuriteoga ja seda tuleb võtta tõsiselt, nii nagu muidugi üldse kuritegusid, millega on ohtu seatud inimeste elu ja tervis. Eesti politsei seda kindlasti peab tegema ja ma olen kindel, et ka teeb. Te väitsite, et valitsus näeb väga palju vaeva teie erakonna demoniseerimisega. Ma arvan, et ei näe. Minu arvates teie seisukohad demoniseerivad teid piisvalt hästi ka ilma valitsuse kaasabit. Ei ole päris juhus, et väga paljud Eesti inimesed on välja öelnud, et seisukohad, mida te väljendate, on totaalselt üle

piiri. Aga Eestis on sõnavabadus ja igal poliitilisel jõul on võimalus rääkida kõigest, millest iganes soovetakse. Iseenesest ei ole keelatud ka see, et teie erakonna esimees räägib rahvakoosolekutel, nagu ta tegi näiteks Tõstamaal, niisuguseid asju, mis ma esile tõin. Põhimõtteliselt ei ole ju keelatud ka see, et teie erakonna esimehe väljaöeldud laused on üsna ühemõttelises kokkulangevuses Kremli jutupunktidega. See ei ole seadusega keelatud. Aga ma arvan, et nii teie valijatel kui ka Eesti üldsusel laiemalt on õigus teada, mida te seal suletud uste taga inimestele räägite. Kui te minu väiteid eitate, siis mind huvitab, millist seisukohta nendest nimetatutest Mart Helme ei ole väljendanud. Kas ta on valmis seda avalikult kõva häälega välja ütleva? Ja siis mina olen valmis omalt poolt tõestama, et ta eksib.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

16:58 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Ma ikka puhtast uudishimust uurin. Ükskõik kui vana sa ka ei ole, ikka püüad iga päev midagi uut õppida. Täna ma sain teada, et EKRE demoniseerib iseennast. Nemad on deemonid. Kas te ei saaks tuua näidet, kes siin saalis need inglid on? Veel kõlas teie vastustes, et kellegi patriotism on näiline. Ma sain aru, et Mart Helme on vist see, kelle patriotism on näiline. Kelle patriotism on tõeline? Millised vaated peavad olema tõelisel patrioodil?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Suur aitäh! Ma arvan, et kui inimene üritab õppida kogu elu, siis on see väga positiivne. Eks meil kõigil on põhjust seda teha. Ma usun, et väga suur osa Eesti inimestest on oma südames tõelised patrioodid ja hoolivad sellest, milline on Eesti tulevik. Nad peavad väga tähtsaks, et ükski välisvaenlane ei suudaks ealeski meiega teha seda, mis õnnestus paraku 1940. aastatel, kui Eesti okupeeriti, kui Eesti suveräänsetesse otsustesse suudeti nii jõhkral moel sekkuda, et Eesti inimesi küüditati ja tapeti. Ma usun, et lõviosa Eesti inimestest on kõige paremas mõttes patrioodid ja kannavad oma südames mitte ainult soovi Eestit väliste ohtude eest kaitsta, vaid ka Eesti-meelsust laiemalt. Ei pea mina Eesti-meelsust detailides defineerima hakkama. Eesti inimesed, kes on patrioodid, teavad väga hästi, milles see väljendub.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Uno Kaskpeit, palun!

16:58 Uno Kaskpeit

Aitäh, härra eesistuja! Härra peaminister! Te väidate, et te teate kõike ja olete informeeritud kõigest. Mind huvitab, kas te oskate öelda, kui suur on ETV+ vaatajaskond. Siis saaksime ka meie teada.

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh selle küsimuse eest! Kui te ütlete, et ma päris kõike tean, siis te peate mind paremini informeerituks, kui ma olen. Küll aga tõepoolest, kõikides olulistest küsimustes peaministrit informeeritakse ja kui ma soovin, siis on mul võimalik kätte saada mitte ainult ETV+, vaid ka kõikide teiste kanalite vaatajanumbrid. See ei ole mingi suur saladus ja olen täiesti kindel, et ka teil on võimalik see info kätte saada. Aga teeme nii, et kui teile tundub, et te jääte selle info kättesaamisega jänni, siis pöörduge uuesti minu poole ja ma hoolitsen selle eest, et need vaatajanumbrid kenasti teieni jõuavad.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

16:58 Henn Põlluaas

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud peaminister! Erinevalt teist olin mina Tõstamaa üritusel kohal ja võin kinnitada, et teie väited selle kohta, et tegemist oli suletud, kinnise ukse taga toimuva üritusega, on algusest lõpuni valed. See oli ka ajakirjanduses välja kuulutatud täiesti avalik üritus. Kõik teie toodud tsitaadid on kontekstist välja rebitud ega vasta tõele, nii et ma soovitan teil need koputajad, keda te mingitele üritustele saatnud olete, adekvaatsemalt tegutsevate inimeste vastu välja vahetada. Ma küsin

aga seda. Kui teile esitatakse konkreetne küsimus Eesti Vabariigi vastu käivitatud vaenulikust psühholoogilisest sõjast ja propagandast, kas te tõesti leiate, et teie kohustus on küsimusele vastamise asemel hakata ründama demokraatlikult Riigikogusse valitud erakonda, kelle toetus on sama suur kui teie erakonnal?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Ma siiski nii hoogu selle toetusnumbri tähtsustamisega ei satuks. Me teame, et seda viimast uuringut, mida te soovite reklaamida, ei saa päris võrrelda kõikide teiste uuringutega. Aga jumal temaga, see ei ole praegu kindlasti peateema. Ent ütleme, et me võime ju siis vastu küsida, kumba moodi siis täpsemalt oli: kas need seisukohad olid kontekstist välja rebitud ja tegelikult Mart Helme neid ikkagi väljendas, või ei vasta tõele, et te väitsite mõlemat samaaegselt? Kuigi minu arusaamist mööda mõlemat samaaegselt olla ei saa. Ja kuna ma olen oma allikates kindel, siis ma jään selle juurde. Aga jumal temaga. Kui te soovite ühemõtteliselt välja öelda, et Eesti ei peaks Euroopa Liidust välja astuma ja et see, et Eesti peaks välja astuma, mida Mart Helme minu andmetel ütles, on vale, siis olge nii kenad ja öelge see avalikult välja. Või kui te leiate, et Eestit ei ähvarda massiimmigratsioon, siis palun väga, öelge see ühemõtteliselt välja. Ja nii edasi kõikide teiste seisukohtade suhtes. Kui te ei ole valmis seda tegema ja neid seisukohti ümber lükkama, siis me saame sellest teha omad järeldused.

Nüüd, mis puutub teie küsimuste esitamisse ja küsimustele vastamisse, siis ma näen oma käes olevalt lehelt, et ka teie allkiri on arupärimisel, mille kolmas küsimus puudutab otseselt teie erakonda. Ja loomulikult sellele küsimusele vastates ma nimetan ka teie erakonda, sest see küsimus on selle kohta. Teie oma allkiri on siin all.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

16:59 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud peaminister! Mulle tundub, et te olete vist viimasel ajal liiga palju komanderingutes olnud. Te pole koduse olukorraga absoluutselt kursis. Näiteks meie majanduse halvast käekäigust kirjutavad tänasedki päevalehed. Vaesuse näitajad meil ei lange, koolidest on lapsed kadunud. Tänaõnne lehed on sellest kirjutanud ja tänaõnne arupärimisedki puudutavad sama teemat. Arstiabi kättesaadavus, ma julgen öelda, halveneb lausa tundidega. Nii et asi pole roosiline. Öelge palun, miks te olete siin saali ees nii ülbe, üleolev, arrogantne! Me siin saalis väljendame ikkagi oma valijate huve ja uskuge mind, valijatele ei meeldi selline häma ja ülbus.

16:59 Peaminister Taavi Rõivas

Aga vaatame siis faktidele otsa! Küllap te veel mäletate, et kriisi ajal räägiti nii siin saalis kui ka avalikkuse ees, et Eestis on üle 100 000 inimese ilma tööta. Märtsis 2016 oli registreeritud tööpuudus 32 700 inimest. Jah, päris buumi tipus oli tööpuuduse näitaja korra veidi madalam, aga tegemist oli siiski ühe madalaima näitajaga väga pika aja jooksul. See on üks indikaator. See on tänane uudis ja seda ei ole võimalik vaidlustada, sest see on väga täpselt mõõdetav suurus.

Toon teise näite. Jah, me teame, et mullu Venemaa eksport vähenes väga järsult. Jah me teame, et Vladimir Putini agressiivne poliitika tõi kaasa Vene rubla ja Vene inimeste ostujõu languse ning see mõjutas ka Eesti majandust väga tuntuvalt. Aga me teame ka seda, et tänavu on kaubavahetus teiste riikidega oluliselt kompenseerinud Venemaa turu äralangemist, ja veel teame, et viimane statistiline näitaja näitab ekspordi kasvu 7%. See on seda rõõmustavam, et tegemist on väga laiapõhjalise kasvuga. See ei ole vaid ühes-kahes sektoris, see ei ole mingi statistiline viga, tegemist on laiapõhjalise ekspordi kasvuga.

Kolmandaks võin tuua näiteid ka konkreetsete sektorite kohta. Väga palju on räägitud sellest, et turismimajandus on Eestis suures kriisis, aga kui me vaatame eelmise aasta lõpptulemusi, siis need ületasid pika aja rekordina ka tunamulluse aasta taset. Ja oh üllatust, käesoleval aastal jätkab turistide arv kasvumist – küllap panite teiegi tähele, just täna saime teada viimase info, et turistide arv on kasvanud ka tänavu. Esimeste kuude esimesed näitajad on praeguseks avaldatud.

Mis on veel oluline? Eelmisel aastal inimeste reaalsissetulek kasvas 7,8%. Jah, palgakasv on sellest osa – suurem osa, ca 6% –, aga sellele lisandub ka tööjõumaksude langetamise efekt, kuna eelmisel aastal langes tulumaks ja tõusis tulumaksuvaba miinimum. Sellele lisandub see, et eelmisel aastal summaarne

tarbijahinnaindeks pool protsenti langes. Jah, pool protsenti ei ole teab mis suur langus, aga tervikuna siiski reaaltulud 7,8% kasvasid. Ma usun, et Eesti inimesed hindavad seda küllaltki kõrgelt. Samas ma ei ütle, et see saab olla ainult valitsuse teene. Vastupidi, Eestis loovad jõukust eeskätt ikkagi ettevõtjad. Aga 7,8% reaalpalga kasvu on fakt. Kui reaalpalk kasvab ja tööpuudus väheneb, siis saavad pensionärid kõrgemat pensioni. Ka see ei sõltu mitte niivõrd valitsuse tegevusest, kuivõrd sellest, kui hästi läheb Eesti majandusel. Aga siiski ka valitsus on teinud otsuseid, mis on taganud selle, et ka tänavu 1. aprillist tõusnud pension on jätkuvalt keskmise pensionina tulumaksuvaba. Ma pean seda väga oluliseks sammuks ja pean vajalikuks, et see jätkuks ka järgmistel aastatel.

Te rääkisite ka vaesuse näitajatest. Heakene küll, vaatame, mida on vaesuse leevendamiseks tehtud. Käesolevast aastast kasvab toimetulekupiir Eestis 44%. Näidake mulle aasta, kus toimetulekupiir on kasvanud kiiremini. 44%!

Toon veel näiteid. Viimaste aastatega on toetus esimesele ja teisele lapsele enam kui kahe- ja poolekordistunud, kokku võttes enam kui kolmekordistunud. See on praeguse valitsusliidu poliitika. Lisaks on meil otsus, mis on ka riigi eelarvestrateegias rahaga kaetud, tõsta kolmanda lapse toetust nii palju, et kui peres on kolm last, siis kokku hakkab see pere saama lastetoetusi 420 eurot. Näidake mulle veel üks riik, kus on nii kiire lastetoetuste tõus aset leidnud! Sellel on otsene seos inimeste toimetulekuga. Samuti pean oluliseks sammuks inimeste toimetuleku parandamisel seda, et me väga fokuseeritult keskendume riskigruppidele. Meil jõustub järgmise aasta alguses üksi elavate pensionäride toetamise meede, seda muuseas esimest korda Eesti ajaloos. Meil on loomisel ka elatisabifond, kõik vajalikud otsused selleks on tehtud.

Need on suured ettevõtmised ja viivad kindlasti selleni, et vaesusnäitajad oluliselt paranevad. Me tegeleme konkreetsete inimestega konkreetsete toetuste abil. Aga muidugi jääb Eestis kõige suuremaks ja vajalikumaks vaesust vähendavaks meetmeks, toimetulekut tagavaks meetmeks tasuvate töökohtade loomine. Ja seetõttu ma pean seda, et tööpuudus on väike ja palgad kasvavad, väga oluliseks. See parandab inimeste toimetulekut enam kui mis tahes toetus.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

16:59 Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister, teid on ilus kuulata, tuju läheb kohe paremaks. Aga ma tuletan meelde, et Eesti majandus käib teie valitsuse juhtimise all alla. Teine asi, te nimetasite, et üksi elavate pensionäride elu läheb paremaks, kui nad saavad 9 eurot kuus juurde. Aga kes meid praegu kuulavad ja vaatavad, teavad, et selle 9 euroga kuus üksikul pensionäril elu paremaks ei lähe. Aga mulle meeldis teie ettekandes üks asi. Te ütlesite välja vana reegli, et propagandale ei pea vastama vastupropagandaga. Aga miks te seda reeglit siin saalis ei kasuta? Teile esitati küsimus infosõja kohta, aga te materdate juba pool tundi järjest opositsioonierakondi. Kas te tunnete sellest rahuldust, et saate parlamendiliikmeid peksta ja söimata teemal, kes mida Tõstamaal ütles? See on siis teie ettekande sisu või? Ma ei saa aru! Rääkige asjast! Tõepoolest, ETV+ vaatajaskond on alla 1%. See pole mingi televisioon, eks ju. See on selge. Nii et räägime nendest asjadest ka. Räägime ikkagi vastupropagandast või siis infosõjast ...

16:59 Esimees Eiki Nestor

Küsimus oli vist ära juba, eks?

16:59 Heimar Lenk

Ei olnud! Ärge segage mind küsimast!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Aga aeg on ammu läbi. Palun mikrofon sulgeda! Heimar Lenk õpib ehk ka minutiga küsima. Aitäh, Heimar Lenk!

16:59 Peaminister Taavi Rõivas

Suur aitäh! Nii nagu hea küsija küllap märganud on, parlamendisaadikud on oma küsimust esitades keskendunud eri teemadele. Näiteks teie hea erakonnakaaslane ja kolleeg Jaanus Karilaid küsis hoopis

muudel teemadel ja sai ka vastuse, teine teie hea erakonnakaaslane ja kolleeg Marika Tuus-Laul küsis ka hoopis muul teemal ja sai ka vastuse. Teie küsisite omal teemal ja saate ka vastuse. Teid huvitas pensionitõus ja ma saan teile öelda, et pensionitõus on siiski keskmiselt pigem 20 eurot kuus ja mitte 9 eurot. Aga järgmisest aastast soovime tõepoolest luua veel ka ühekordse täiendava toetuse üksi elavatele pensionäridele, et parandada nende toimetulekut, kes seda kõige rohkem vajavad. Esimesel aastal saab selle suurus olema 115 eurot aastas. Te võite öelda, et seda on vähe, aga see on esimest korda, ja kui see meede ennast õigustab, siis ma absoluutselt ei välista selle suurendamist tulevikus. Seda summat võib ka oluliselt suurendada, kui riigieelarve võimalused lubavad.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun! Palun vaikust! Tarmo Tamm küsib.

16:59 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Nagu me teame, Eesti riigi majandusseis kõige parem ei ole ja hiljaaegu korrigeeriti jälle majanduskasvu allapoole. Üks majanduskasvu põhialuseid on välisinvesteeringud. Eesti riigi välisinvesteeringud jäävad 20 aasta tagusesse aega. Kogu Baltikumi välisinvesteeringutest tuleb Eestisse kahjuks ainult 5%. Ma küsin: kas üks põhjus ei ole see sõjahüsteeria, infosõda? Ida poolt tulla võiv investor vaatab, et siin on NATO baasid, ja ta ei tule siia. Ning kui on tegu lääne investoriga, siis tema tugineb presidendi väljaöeldule, et 48 tunniga võetakse Eesti ära. Milline ärimees peaks üldse Eestisse investeerima? Kas me ei ole liiale läinud oma hüsteeriaga?

16:59 Peaminister Taavi Rõivas

Eestis olevad liitlaste sõjaväelased annavad nii ida kui ka lääne poolt tulevatele inimestele selge sõnumi: Eesti iseseisvus on hästi kaitstud. Kui te arvate, et NATO sõdurid ei peaks siin olema, siis öelge see otse ja selgelt välja. Aga mina leian, et vastupidi, me peame liitlaste kohalolekut Eestis pigem suurendama, ja selle nimel kavatseb valitsus NATO Varssavi tippkohtumise eel tööd jätkata. Nüüd välisinvesteeringutest. Te olete väga palju kritiseerinud Eesti pankasid, et nad ei ole kasumit välja võtnud. Mullu võttis Swedbank väga suure osa varasemate aastate jooksul teenitud kasumist välja dividendidena ja maksis sellelt enam kui 100 miljonit eurot tulumaksu, mis läks Eesti ühiskonna hüvanguks, Eesti riigi eelarvesse. Formaalselt see ju investeeringute netopositsiooni parandab, sest seda võib pidada investeeringute väljavooluks. Samas laekus selle pealt väga oluline maksusumma ja ma ei ütleks, et see ühemõtteliselt negatiivne on. Pigem vastupidi. Nüüd küsimus, milline investor Eestisse tuleb ja kas ida poolt tulevad investorid ilmtingimata kardavad NATO baase. Ma väidan, et ei karda. Ja ida pool on teisigi riike peale Venemaa. Teie erakonnakaaslane torkas, et peaminister on palju komandeeringus olnud. Aga päris tihti komandeeringus käies teen ma tööd selle nimel, et välisinvestorid leiaksid stiimuli siia tulla. Näiteks eelmisel nädalal Jaapanis olles rääkisin ma mitme väga suure investoriga. Nad on väga huvitatud Eestisse investeerimisest. Ning Jaapan on ka Eestist ida pool, kui te globuselt või kaardilt kontrollite. Üks konkreetne investor, kellega ma Jaapanis koos Eesti väga esinduslike ettevõtjatega kohtusin, on Hiroshi Mikitani. Tema juhitud ettevõtte Rakuten on Eestisse juba investeerinud summasid, mis ulatuvad kümnetesse miljonitesse. Sellest firmast on päris palju räägitud ja nad on valmis Eestisse veel investeerima. Sellesama eelmise nädala visiidi käigus sain teada veel väga suurtest rahapaigutustest, mis Eestisse lähiajal välisinvesteeringutena plaanitakse teha, aga kuna need ei ole veel avalikud, siis ma ei saa neid otse reklaamida. Aga uskuge mind, on tulemas suuri summasid, ja mitmelt poolt, mitte ainult Jaapanist.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

16:59 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister! Mul on kahju, et debati fookus niimoodi kõrvale nihkub ja see kergesisuliseks kakeluseks taandub. Teie oma ametivärikuses minu meelest ei tohiks sellega kaasa minna sõltumata sellest, millised on küsimused. Minu meelest see Sputnik nii suurt tähelepanu ei vaja. Me peaksime pigem mõtlema selle peale, mida me ise teha saame. Jah, ETV+, võib-olla seda on liiga vähe ja võib-olla see tuli liiga hilja. Aga aastaid on ringelnud idee, et Baltikum, põhjaregioon ja Poola

peaksid oma jõud kokku panema ja vastuseks asutama tõsise, kaaluka, tugeva venekeelse kanali. Kas see idee kusagil veel ringleb, et see perspektiivis ellu viia?

16:59 Peaminister Taavi Rõivas

Vastan kõigele järjekorras. Kõigepealt: peaministri kohus – mitte võimalus, vaid kohus – on vastata kõikidele küsimustele, mida parlamendiliikmed esitavad. Mina ei saa küsimusi liigitada väärimateks ja mitteväärimateks. Küllap sellele annavad hinnangu kõikide parlamendiliikmete valijad. Ma püüan igale küsimusele vastata nii täpselt ja konkreetselt, kui vähegi võimalik.

Võib-olla tõesti on nii mõnigi asi, mille valitsus on ette võtnud, toimunud liiga hilja. Ma ei saa seda kuidagi välistada. Aga nüüd on need asjad tehtud. Teie nimetatud konkreetse sammu eest võib aga eelmist valitsust tunnustada.

Mis teie küsimus teie jutu lõpus oli? Tuli meelde, Baltimaade ühine kanal. Ma ei saa öelda, et meil on lõpusirgel mõni selline konkreetne projekt – pigem mitte. Sellest on üldiselt väga erinevates formaatides räägitud. Eesti soovis seda aga teha kiiresti ja me leidsime, et kiireim võimalik lahendus on luua eraldi ETV+ kanal. Ja see töötabki juba mõnda aega. Me ei jäänud teiste riikide järel ootama. Samas ma olen mitmel pool rahvusvahelisel areenil väljendanud mõtet, et võib-olla oleks vaja, et mõni suur ja tõeliselt rahvusvaheline uudistekanal, olgu selleks siis BBC, CNN või mõni muu selline, asutaks vaba meedia kanali vene keeles. Ega infosõda ja Vene propaganda ei ole küsimus ainult Eesti ja meie lähinaabrite jaoks. Ka need vene emakeelega inimesed, kes elavad Brighton Beachis või Londoni südalinnas, ei saa oma emakeeles naljalt vaba meediakajastust nautida. Seda probleemi on tunnistanud mitmed minu kolleegid ka märksa kaugematest riikidest kui näiteks Läti ja Leedu.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Mark Soosaar, palun!

16:59 Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Ma kikitasin oma kõrvu siis, kui teemaks võeti patriotism. Midagi ei ole parata, maailm liigub selles suunas, et ikka ususõjad kõigepealt ja siis võib-olla alles päriselt veristamised. 1961. aastal ilmunud võõrsõnade leksikon on mul kodus riivil ja mulle tuleb meelde, et seal on sõna "patriotism" selgitatud väga lihtsalt ja arusaadavalt: see on isamaa-armastus, kodumaa-armastus. Aga kuna see sõnastik ilmus nõukogude ajal, siis on seal veel üks lause: "Patriotismi kõrgeim liik on nõukogude patriotism, nõukogude rahva piiritu armastus oma sotsialistliku kodumaa vastu." Kas teile ei tundu, et me ka siin saalis natuke pingutame mõne teemaga üle, näiteks selle piiritu armastuse nõudmisega?

16:59 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Teie küsimuse peale teie kolleeg Andres Herkel kindlasti ütleb, et fookus kipub algselt teemalt oi-oi kui kaugele minema, aga lubage mul siiski põgusalt vastata ja öelda, et oma Eesti riigi armastamist ei saa olla kunagi liiga palju. See, et igaüks meist Eestit oma südames kannab, igaüks omal viisil, on väga vajalik. Ja Eestit kannab minu kogemuse põhjal südames märksa rohkem inimesi kui need, kes Eestis elavad. Ka väga paljud need Eesti juurtega inimesed, kes elavad kodust kaugemal ja kelles aeg-ajalt mõni opositsioonisaadik püüab näha probleemi, sest nad on oma kodumaalt mõnda teise riiki liikunud, kannavad Eestit sügaval oma südames ja võib-olla mõtlevad Eestile sagedamini kui need, kes siin iga päev elavad. Ka seda ei maksa unustada. Aga üks igaühel meist on põhjust selle üle iseseisvalt mõelda, mida me patriotismi all mõistame.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Arno Sild, palun!

16:59 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud peaminister! Täna on hulk aega kulunud opositsioonierakondade materdamise peale. Selle asemel peaks ka siin saalis rohkem arutama, kuidas meie majandust parandada. Teame väga hästi, et lüpsikarju veetakse endiselt hoolega välismaale ja kombinatidesse, seakasvatus kiratseb. Selle tõttu jääb tohutult rahvast maal tööta. Kui te räägite

üldistest numbritest, siis see ei ütle maainimestele midagi, kui konkreetsetes piirkonnas jäävad elanikud tööta. Tahan küsida niimoodi: missuguseid abinõusid valitsus kavatseb ette võtta, et lüpsikarja vähenemine ja seakasvatuse kiratsemine lõpeks? Need jutud, et hakkame kuskil kaugel tegema mingeid ühistukombinaate, on kõik udujutt. Meil on konkreetsetelt kohe täna vaja otsustada, kuidas peatada põllumajanduse allakäik. Aitäh!

16:59 Peaminister Taavi Rõivas

See küsimus läheb tõesti teie oma erakonna esitatud arupärimisest, mille teema oli Eesti Vabariigi psühholoogilisest kaitsest, väga kaugelt. Aga kui parlamendiliikmed soovivad, siis võivad nad alati esitada kas arupärimise või infotunni küsimuse peaministrile majandusteemadel, sh ka põllumajandusteemadel. Ja siis ma hea meelega vastan. Valitsus on nii seakasvatuse kui piimanduse toetamiseks rakendanud väga konkreetseid kriisimeetmeid. Mullu oli see summa üle 30 miljoni euro, lisaks mitmed sellised abinõud, mida on rahast keeruline mõõta. Me rääkisime sellest ka mullu suvel. Aga kui te soovite, siis esitage arupärimine või infotunni küsimus ja me võime sellest detailsemalt rääkida. Minul ei ole selle vastu mitte midagi. Me oleme väga kõvasti pingutanud selle nimel, et saada seakatku levik kontrolli alla, et toetada just nimelt neid sektoreid, kes kõige rohkem abi vajavad. Erakordselt suured summad on kriisiabiks eraldatud. Aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Ain Lutsepp, palun!

16:59 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud peaminister! Pöördun tagasi psühholoogilise kaitse juurde. Viimastel päevadel on USA-s kõrgel tasemel hakatud rääkima Venemaa propagandale vastuseisemisest ja sellesse investeerimise vajalikkusest. See viitab sellele, et on tarvis riiklikul tasandil tegutseda. Millised on meie plaanid sellega seoses?

16:59 Peaminister Taavi Rõivas

Mul on hea meel, et juba mõnda aega räägitakse nii Ameerika Ühendriikides kui rahvusvahelisel areenil laiemalt sellest, et Vene propagandale vastuseisimine ei ole üksnes nende riikide mure, kes paiknevad Venemaa vahetus naabruses või kus elab väga palju inimesi, kes emakeelena räägivad vene keelt. See on tegelikult laiem probleem ja sellele ma ka oma vastustes viitasin. Aga mis puutub vastumeetmetesse, siis nagu ma juba ütlesin, Eesti kõige suurem vastumürk on see, et meil on väga kõrges hinnas meediavabadus. Eesti on meediavabaduselt maailma absoluutses tipus ja seda me peame hoidma. Kui me suudame hoida seda, et Eestis on meediavabadus ja Eestis on võimalik saada nii eesti kui vene keeles nii tele-, radio- kui ka ajaleheudiste kaudu kätte vaba meedia sõnumeid, siis see on parim võimalik vastumeede.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Martin Helme, palun! Kolm minutit lisaega.

16:59 Martin Helme

Lugupeetud spiker! Hea peaminister! See, mida me siin täpselt tund aega nägime, oli minu meelest täielik karikatuur. Me küsisime, mida võtab valitsus ette psühholoogilises sõjas Vene propaganda vastu, ja viitasime sellele, et siimaani on valitsus tegelenud mitte päris vaenlaste vastu võitlemisega ja päris ohtude tõrjumisega, vaid on valinud endale palju meeldivama ja mugavama tegevuse ehk tümitab opositsiooni. Saime praegu tunni aja jooksul kinnitust sellele, et peaminister peab seda mõistlikuks tegevuseks ja kavatseb seda koos oma propagandatalitusega ehk kommunikatsioonibürooga ilmselt jätkata.

Kahjuks ei kuulnud me isegi pinnimise peale mitte ühestki sisulisest plaanist, kuidas ikkagi võidelda reaalse vaenutegevusega propaganda näol ja viha õhutamisega Eesti avalikus ruumis. Ma saan aru, et peaminister elab kaasa meie poliitikute kevadtuurile ja tiheda ajagraafiku tõttu ei ole loomulikult tal võimalik ise kohal olla. Ja üks kohast kohta jutud ju ikkagi korduvad. Aga tõepoolest, need pealtkuulajad

ja ettekandjad on teil kehvakesed, nad kannavad ette vaid asju, mida soovitakse kuulda. Me keegi ei varja, et meie erakonna arvates on piirileping Venemaaga asi, mis on Eestile täiesti vaenulik. Me seisame sellele vastu. Me oleme korduvalt olnud väga teravalt kriitilised Euroopa Liidu suhtes ja leiame, et kui föderaliseerumine jätkub, kui Kreekale pealemaksmine jätkub, kui massiimmigratsiooni sundkvootidega tegelemine jätkub, siis on Eesti riigil vaja uuesti rahvalt küsida, kas me sellises liidus soovime edasi olla või mitte. Tõlgendada seda Kremli käsilaste tegevusena on ühest küljest lihtsalt pahatahtlik, aga teisest küljest, mida muud meie valitsusel üle jääbki. Me teame, et teistes riikides on Vene propagandaga palju tõsisemalt tegeletud. Ukrainas, Lätis ja Leedus on suletud kanaleid, osa neist ajutiselt, osaga aga on põhjalikumalt tegeletud. 21. sajandi e-Eestis ei oleks mitte mingi probleem takistada ligipääsu väljaspool Eestit tegutsevatele infoportaalidele või n-ö infoportaalidele. Ei oleks mingi probleem kehtestada riigisisene regulatsioon, mis takistab ühte või teist sorti Vene kanalite transleerimist kaabellevisse. Muidugi, inimesed kasutavad ka satelliite, aga valdav enamik kasutab kaabellevi. Ja tulla rääkima, et valitsusel puudub võimalus kaabellevifirmadele kanalite valikus survet avaldada – see ei ole mitte midagi muud kui selge tõend, et valitsus lihtsalt ei taha selle teemaga tegeleda. Ei taha või ei oska. Küll aga tahab ta tegeleda kõige väiksema fraktsiooni hingeelu analüüsimisega ja selle vastu võitlemisega, mida me ütleme või arvame. Käib poliitiline võitlus – okei, me saame sellest aru. Aga selle poliitilise võitluse taustaks on siiski väga ähvardav naaber, kes on viimase kümne aasta jooksul mitu oma endise mõjuala riiki oma mõjualasse tagasi saanud ega varja oma soovi lõpetada see töö ka Baltikumis. Milleks siis rääkida siin tund aega, kui kohutav on see, et ei olda nõus oma maad ära kinkiva ja ära andva välislepinguga, selle asemel et pakkuda meile mingisuguseidki lahendusi rahvastevahelist viha õhutava propaganda piiramiseks, mis juba praegu on Eestis igapäevane? Veel kord: inimestel tasub ainult korraks lahti teha venekeelne Delfi või mõni mitte Eestis tehtav portaal – seal on paragrahv paragrahvi otsas kinni! Iga päev oleks politseil tööd ja tegemist. Praegu aga näeme soovimatust selle probleemiga tegeleda ja asendustegevuse soovi. Aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Jaanus Karilaid, palun!

16:59 Jaanus Karilaid

Aitäh spiikrile! Austatud peaminister! Minu arust on strateegiliselt väga tähtis, et psühholoogilise kaitse temaatika on täna parlamendis arutusel. Ma väidan, et psühholoogilise kaitse teema ei hõlma ainult tekstide paigutust avalikus ruumis. Psühholoogiline kaitse hõlmab minu arust ka seda, milline on meie valitsuse sotsiaalpoliitika, hariduspoliitika, majanduspoliitika. See kõik on seotud rahva eneseteadvusega – sellega, kui palju ollakse valmis oma riiki kaitsma, jne, jne. Seda, et statistikaga manipuleerimine päästab praeguse valitsuse, ma kindlasti ei usu. Tõsiasjad on liiga konkreetsed. Ma tean, et valitsusaparaadis on ka kõrgemate riigijuhtide ja ametnike seas levinud hoiak, et numbritega manipuleerimine teeb need ilusamaks. Kui me räägime narkosurmades, siis väidetakse vastu, et teised riigid pole selle statistika esitamisel ausad, meie oleme ausad ja sellepärast me paistame narkosurmade poolest Euroopa Liidus esimeste seas välja. Me räägime majanduse nõrkusest, aga peaminister räägib, et tahetakse pigem Põhjamaadele järele jõuda. Ent vaatame tõsiasju: me jääme juba ka Baltikumis maha, Leedu vuhiseb meist mööda. EAS-i juhtkond käib meil korrupsioonikomisjonis ja toob välja paberid, kust on selgelt näha, et majanduskonkurentsis me oleme kukkunud 19. kohalt 33. kohale. Ma väidan, et kõik need näitajad, nii sotsiaal-majanduslikud kui ka ettevõtluskesksed, on seotud meie psühholoogilise kaitsega. Ühelgi meie suhtes negatiivselt meelestatud riigil ei ole võimalik siin oma poliitikat ajada, kui meie enda asjaomane poliitika on korras. Nii et ei ole õige vaadata ainult tekstide paigutust avalikus ruumis. Ma soovitan peaministril hoiduda kahe opositsioonierakonna pidevast võrdlemisest Kremli poliitikutega. Meil ei ole soovi nendega kuidagi samastuda. Kui me aga läheme välja niisugusele poliititehnoloogiale, siis ma leian väga palju sarnasusi praeguse reformierakondliku valitsuse ja Kremli poliitikute vahel. Kui ma vaatan, kuidas mõlemad võitlevad korrupsiooniga, kuidas Kremli režiim tegeleb kuberneridega, aga ei tegele keskvalitsusega, kuidas Eesti valitsus küll hea meelega panustab kohaliku omavalitsuse tasandi korrupsiooni uurimisse, aga ei tegele keskvalitsusega, siis ma väidan, et reformierakondlik valitsus ja Putini režiim on väga sarnased. Kui ma vaatan, kuidas ühetaolist maksusüsteemi kaitstakse Kremlis ja kuidas seda kaitseb reformierakondlik valitsus, siis ma väidan, et

see on ohtlikult sarnane Putini režiimiga. Kui ma vaatan, kuidas reformierakondlik valitsus otsib välisvaenlast ja kuidas Kremli poliitikud otsivad välisvaenlast, siis näen väga palju sarnasust. Kui ma vaatan, kuidas õigussüsteemis on väga suured tühimikud, kuidas Eesti prokuratuur saab esitada tähtajatult kahtlustusi ja võtta ära rahva antud ametikohti, siis ma näen väga palju sarnasust Kremli poliitikaga. Nii et kui me läheme välja niisugusele poliit tehnoloogiale, siis ma väidan, et just teie, Taavi Rõivas, võtate oma poliitikas väga palju eeskujut Putini režiimilt. Aga ma pigem hoidun sellisest poliit tehnoloogilisest võttest, mis on väga mõnus ja väga efektiivne ja teile korduvalt edu toonud. Ma loodan, et te sellest loobute ja saate aru, et see ei ole riigimehelik.

Kui me räägime psühholoogilisest kaitsest, siis peame tõesti vaatama meie kaitsevõimet. Kui räägitakse sellest, kas siin on kohal roteeruv brigaad või alaline brigaad, aga jäetakse analüüsist välja iseseisva kaitsevõime komponent, siis ei aita ka kaks ega kolm brigaadi, isegi kui need on alalised.

Palun lisaiega!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaiega, palun!

16:59 Jaanus Karilaid

Kui me andsime opositsiooniga üle iseseisva kaitsevõime tõstmise eelnõu, me näitasime ära riigi julgeoleku augud rannikukaitses, õhutõrjes, varjendites. Tänu nii EKRE kui ka Keskerakonna poliitikutele hakkas valitsus ennast liigutama. Me pidime viis-kuus kuud parlamendis survet avaldama, et te hakkaksite tegelema elanikkonna kaitsega: kuidas peavad inimesed hädaolukorras käituma, kuidas vallavanemad peavad tegutsema, kus on varjendid, kuidas haiglad peavad tegutsema, kuidas on tagatud toit ja veevarustus. Ja alles paar kuud tagasi te käivitasite rakkerühma, aga see rakkerühm on nii ebaefektiivne, et nad tulid meie ette ja väidavad, et saavad kontseptsiooni valmis alles aastal 2018. Ma väidan, et see on nõrk psühholoogiline kaitse, kui reaalne poliitika nii aeglases tempos käib. Kahe kuuga peaks kontseptsioon valmis olema, peaks olema ajakava, kuidas seda rakendada, kuidas seda realiseerida. Elanikkonna kaitse kohta ei peaks olema mitte kontseptsioon, vaid tegevuskava, ja see peaks laua peal olema juba täna. Ma väidan, et see psühholoogiline kaitse on teil lihtsalt üks valitsuspoliitiline PR-nõks, millega oma erakonna populaarsust suurendada. Kui ma vaatan, kuidas psühholoogilise kaitse ametnik Ilmar Raag seitse-kaheksa kuud tagasi kasutas täpselt samasugust retoorikat nagu teie praegu, nimetades kahte opositsioonierakonda Kremli käsilasteks, siis mulle tundub, et propagandatalitus on varjatud moel tõesti Stenbocki majast käivitatud. Aga lõpetuseks veel kord: psühholoogiline kaitse ei ole ainult avalike tekstide paigutus avalikus ruumis, vaid ka see, kuidas valitsus suudab sisuliselt seda poliitikat ellu viia. Aitäh!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun! Lisaeg kolm minutit.

17:00 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Tänu ka teile, härra peaminister, ja teile kõigile, lugupeetud kolleegid, kes te siin täna selles debatis osalete! Ma tundsin tõelist mõnu teid kuulates. Seda juhtub tavaliselt siis, kui arutatakse eesti keele õppimise ja õpetamise probleeme, kui terve saal on täis inimesi, kes pole elus kedagi õpetanud. Seda juhtub siis, kui inimesed, kes ka eesti keelt pole kellelegi kunagi õpetanud, hakkavad arutama, kuidas sellest probleemist jagu saada. Teine selline teema on seesama, millest me täna oleme rääkinud – seesama propaganda.

Kõige naljakam on see, et Vene propagandast räägivad inimesed, kes üldse ei vaata Vene telekanaleid ja kellel ei ole vähimatki ettekujutust, mis seal toimub. Jah, muidugi, meie hulgas on propaganda ohvreid – on küll, seda peab tunnustama. Tüüpiline näide: neli aastat tagasi seisin ma ühes Riigikogu suitsutoas ja tuli sisse kolleeg samast fraktsioonist, kus oli meie praegune peaminister, ja ütles kurvalt: näed sa, jälle valiti Putin! Mina küsisin, keda sa siis tahtsid, Zjuganovit või Žirinovskit Putini asemel? See tähendab, et propaganda ohver ei saa aru, et alati üks võimalus on parem kui kõik ülejäänud. Konkreetset juhul ta ei saanud aru, et Zjuganov või Žirinovski Putini asemel oleks Eesti jaoks olnud mitte lihtsalt halvad presidendid, nad oleksid olnud surmavad presidendid. Niisugune poliitiline pragmaatilisus meil siin puudub täielikult ja see on just nimelt selle propaganda tagajärg, mille keskel me elame.

Ma vaatan Vene kanaleid, nende hulgas on Dožd ehk Vihm – puhtalt opositsiooniline –, on olemas

selline telekanal nagu RTVi, seda tehakse Iisraelis ja Ameerikas, see on ka opositsiooniline. Mul on see võimalus olemas. Ma vaatan esimest kanalit, ma vaatan kanalit Rossija, ma vaatan TVC-d. Igal pool on poliitilised *show'd*, vestlussaated. Aga teate, mis neil kõigil ühist on? Seal on alati esindatud vähemalt kaks arvamust. Kui arutatakse Ukrainat, siis Vene patriootide vastas seisavad Kiievist kutsutud külalised, väga jäigad Porošenko toetajad, ja neile antakse võimalus rääkida. Kui arutatakse Türgi probleemi, siis on kindlasti kohal ka Erdogani toetajad Türgist. Kui räägitakse Süüriast, siis on kohal nii Assadi toetajad kui ka nn tsiviliseeritud opositsiooni toetajad ja nad kõik saavad sõna. Mina, kes ma vaatan ja kuulan, otsustan, milline arvamus on mulle lähedane ja keda ma toetan. Mul on valikuvõimalus olemas. Ma jutustan teile, kuidas meil asjad käivad. Umbes 15 aastat tagasi helistas mulle üks härra, kelle nime ma ei mäleta, palun vabandust, ja ta ütles, et on mingi tore Eesti kanali saade ja ta tahab, et ma osaleksin debatis ühe siia tulnud turistiga. Ma küsisin, kellega, ja öeldi, et Artemi Troitskiga – see on mees, kes praeguseks on siia kolinud, aga 15 aastat tagasi ta käis siin kui turist. Leppisime aja kokku. See oli vihmane sügispäev. Õhtul tulin Riigikogust välja, mind ootas mikrobuss ja me sõitsime Maardusse. Ja Maardus mind viidi ühte urkasse, mis oli nii jube, et ma polnud varem midagi säärast näinud ega pole ka hiljem. Katkised klaasid ja kardinad, lõhutud seinad – see oli midagi täiesti jubedat. Ja mind pannakse laua taha istuma. Isegi tuhatos on lõhutud, katkine selline. Vaat sellises miljöös mina hakkas vastama. Ma küsin, aga kus see Artemi siis on. Mulle öeldakse, et neil on selline spetsiifika, et tema annab hoopis teises kohas intervjuud. Lihtsalt küsimused, mis meile esitatakse, on ühed ja samad. Siis riputatakse minu pea kohale kaks tohutut lampi. Ma enne seda jõudsin juhuslikult seal kümme minutit vaadata üht lõiku, kus saate "Kes? Kus?" külaliseks oli täna siin saalis istuv härra Mart Helme. Ja ma nägin, kuidas nende kahe lambi all inimene higistab. Ja kui sa higistad, siis vaatajale on kohe selge, et sa valetad, eks ju. Ma nõudsin, et need lambid viidaks eemale, et kõik need punalipukesed, mis mul selja taga rippusid, võetaks maha või ma lihtsalt ei hakka vastama. Tehti enam-vähem korda, siis tulid küsimused.

Üks küsimus oli see, kuidas ma suhtun sellesse, et Putin muutis kuberneride valimise kuberneride määramiseks. Kas see ei tundu diktaatorlik olevat? Ma siis vastasin, et aga mille poolest see meist erinev on, ta ju läheb samas suunas nagu Eesti. Meil on maavanemad. Ida-Viru tollase maavanema venekeelsel visiitkaardil oli kiri "Kubernator Ida-Virumaa". Aga me ei vali neid. Meile tuuakse keegi Tallinnast ja öeldakse, et armastage seda meest, ta on nüüd teie maavanem. Ja äkki, kui Putin liigub samas suunas nagu Eesti, siis see on diktaatorlus! Küsiti, kuidas peab suhtuma meditsiinireformi. Neil hakkas tol ajal see perearstisüsteemi poole liikumine. Ma tegin selgeks, et see on täpselt sama suund, mille Eesti on võtnud mingi viis-kuus aastat tagasi. Ja nii meil vestlus käis.

Ma küsisin, millal seda saadet näidatakse. Mulle vastati, ja sellel päeval ja ajal ma istusin ja ootasin seda saadet "Kes? Kus?". Ja siis tuli intervjuu härra Troitskiga. Ta oli tolles luksuslikus hotellis Sõpruse vastas, ma ei mäleta, mis selle nimi on, aga seal on selline talveaed – marmor, peened klaasikesed, millest ta jõi kohvi. Selline džentelmen vastas küsimustele. Ja mina pidin olema selles Maardu urkas, selles õudses endises sööklas figureerima – selline kontrast pidi tekkima, et vaadake see on Euroopa, aga see on tige Aasia. Aga minu vastused olid sellised, et mind ei näidatud ei selles saates, järgmises ega ülejäärmises. Ning kui ma sain selle mehe kätte, kes mu aega oma kolm tundi raiskas, siis ta ütles, et ta mind ei näitagi, sest ma rääkisin täiesti valesti, seda ei tohi Eesti vaatajale näidata. Vaat see on propaganda. Teie eesti keeles loete ainult ühe poole argumente, aga propagandalaine katab Eestit palju rohkem kui Venemaad. Aitäh, kolleegid!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison.

17:00 Jaak Madison

Austatud kolleegid! Hea peaminister! Ma vaatasin, et teil oli vist vahepeal läbirääkimisi kuulates väga igav, sest teie silmad olid naelutatud mobiiltelefoni. Kindlasti oli vaja panna kuskile uut postitust selle kohta, kuidas peab siin saalis olema ja kuulama Kremli käsilaste ning igasuguste äärmuslaste ja mittevalitsusmeelsete inimeste kõnesid, kus hurjutatakse peaministrit. Kuid see selleks.

Kui me võtame küsimustele vastamise, siis peaministri viimased laused näitasid kõige ehedamal moel, miks on tema töö keskmine hinne rahva seas 2,1. Ega seal midagi imestada ei ole, see on täiesti normaalne, ja ma arvan, et sealt saab veel ainult langeda, mitte tõusta. Tegemist oli kõige ehedamal kujul sama asjaga, milles kodanik Rõivas meid süüdistab ja materdab: meie pidavat tegelema laimu

levitamise, vaenu õhutamise, hüsteeria üleskütmisega. Kuidas me tõlgendame siis seda, kui peaminister ametlikult ütleb, et meie oleme Kremli käsilased? Meie olevat kuskil rahvakoosolekutel midagi öelnud. Ise te ei ole seal kohapeal olnud. Kui te levitate kuulujutte ja laimu, õhutate hüsteeriat riigis ja parlamendi ees, siis olge hea ja tulge ise kohale! Homme õhtul kell 17 Viljandi raamatukogus või 18 Paide vanalinna kohvikus on ka Mart Helme ise kohal, tulge kohale ja kuulake, mida seal räägitakse, ning öelge sõna sekka! Kuid ma kardan, et loomulikult on teil sinna raske tulla. Meil aga ei ole probleemi käia rahva seas, kohtuda veerandsajas kohas üle Eesti kuu aja jooksul, rääkida inimestega otse, mis on nende mureks ja milline on meie nägemus Eesti tulevikust ja probleemide lahendamisest. Erinevalt teist me ei karda ja me ei pea väga muretsema selle pärast, kuidas meid vastu võetakse. Ma arvan, et see avaldub väga hästi ka selles, millised on olnud viimase aasta küsitlused erakondade populaarsuse kohta. Te ütlesite, et ei tasu viimaseid uuringuid väga tõsiselt võtta, aga ma soovitan siiski tulemusi pikemas perspektiivis hinnata. Kindlasti on teil see võime olemas. Viimased tulemused ei ole juhus, terve viimase aasta jooksul on toetusreiting ühes suunas muutunud. Ja ma arvan, et see jätkab samas suunas muutumist, sest praegune valitsus, eelkõige kodanik Rõivas, teeb kõik selleks, et meie hääl saaks aina kõlavamaks ja praegune valitsus väga pikalt enam ei jätkaks.

Võtame mõned tema väited konkreetsemalt ette. Meie pidavat tegelema Kremli-meelse info levitamise ja Euroopa Liidu lagundamisega ning soovime sealt justkui välja astuda. Ma selgitan selle asja ära. Me ei pea kuskilt välja astuma, sest Euroopa Liit ise laguneb meie ümber ära. Erinevalt valitsusest me mõtleme selle peale ja üritame leida lahendusi, mis saab siis, kui Euroopa Liit enam praegusel kujul ei eksisteeri. Ma arvan, et nii palju võiks ajalootunnetust ja ettenägelikkust olla, et tunnistada fakti, et ükski liit pole püsinud igavesti. Kui me vaatame praeguseid suundumusi, olgu selleks Kreeka finantsolukord – Kreeka ei ole suutnud mitte ühtegi reformi niimoodi korrektselt ellu viia, nagu ta lubas möödunud aasta augustis – või Briti referendumil võimalikud tulemused, mis kipuvad väga kalduma ühte suunda, siis ei pea olema hiromant ega selgeltnägija, et aru saada: on väga suur tõenäosus, et nad otsustavad välja astuda. Kui me vaatame immigratsioonikriisi ja ühiskonna lõhestamist valitsuse poolt, kes tegeleb paanika õhutamise, tuues sisse immigrante, kes ei ole Süüria naised ja lapsed ega kristlased, keda lubas veel möödunud sügisel teie kolleeg härra Tsahkna, kes peaks olema ühe rahvuskonservatiivse partei esimees, siis on ilmselge, et te tegelete vaenu õhutamise ja ühiskonna lõhestamisega.

Kui jutt on Vene-meelsetest ja sellest, kes teenib Kremli käsilasi, siis vabandust, mõelge natuke kainemalt! Ma ei tea, mida te õhtul tarbite, aga olgem korrektsed! Meie oleme piirilepingu vastu, me ei taha kinkida ära 5,2% maast, ilma et me midagi vastu saaks. Me ei ole reeturid ja meie ei oleks need, kes reaalse ohu korral põgeneksid esimese laevaga Rootsi. Teie puhul ma selles väga sügavalt kahtlen. Palun paar minutit lisaiega!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisaiega!

17:00 Jaak Madison

Kui me räägime meie majanduslikust olukorrast, siis täna avaldati värsked Statistikaameti tehtud töötuseuuringu andmed. Ma ei tea, kui hea on meie ühiskonna sidusus ja majanduslik olukord, kui Ida-Virumaal on töötus juba 12,4%. Võrdluseks, kõige väiksem on see Harjumaal: 3,7%. Kui hea majanduslik näitaja on Eestis see, et elanikkonnast vanuses 65+ elas aastal 2013 tervelt 32% suhtelises vaesuses, aastal 2014 aga 36%? Käesoleva ja möödunud aasta täpsed näitajad saame alles järgmise aasta alguseks. Meil elab 280 000 inimest ehk 21% rahvastikust suhtelises vaesuses, aga meie valitsusel ei ole mitte mingi probleem nädala aja jooksul eraldada Vabariigi Valitsuse reservfondist 5,3 miljonit eurot, et visata see lihtsalt musta auku immigrantide jaoks. Täpsemalt läheb 2,8 miljonit eurot Türgile – vastutasuks saame Türgist vähemalt 200 immigranti ja lõhestame sellega veel rohkem ühiskonda – ning 2,5 miljonit eurot selleks, et Eestis pagulastele vajalik struktuur üles ehitada. Kui see ei ole lõhestamine ja rahvale näkku sülitamine, siis ma ei tea, mis see on. Kui keegi süüdistab meid vaenu õhutamises või Vene-meelsuses, siis ilmselgelt see inimene ei ole pädev oma ametikohal teenima. Kuid ei ole hullu! Paadunud optimistina ma tean, et tuleb kord ka see päev, kui praegune peaminister istub opositsioonis ja vaatab nukralt pealt, kuidas mingi Eesti ja Eesti rahva eest seisev valitsus likvideerib kõiki neid auke ja tööõnnetusi, millega te praegu iga nädal ja iga päev hakkama saate. Edu teile töös ja olge vähemalt natukenegi Eesti eest väljas! Aitäh!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Mart Helme, palun!

17:00 Mart Helme

Lugupeetud eesistuja! Härra peaminister! Austatud kolleegid! Kõigepealt ma õiendaksin seda osa meie ees vastanud peaministri selgitustest, et mitte tema õigus, vaid lausa tema kohustus on anda meile vastuseid. Mina oma küsimusele paraku vastust ei saanud. Ma küsisin oma arust igaühele arusaadavalt, miks valitsus ei käivita adekvaatseid meetmeid, ei käivita ka meie asjaomaseid organeid, et lõpetada viha õhutamise ja Eesti-vaenulike seisukohtade esitamine venekeelses Delfis. Selle küsimuse vastust ma ei saanud. Aga kuna kogu vastamine kujunes suuresti minu personaalküsimuse arutamiseks, siis ma arvan, et mul on kohane jagada pisut selgitusi.

Kõigepealt selle kohta, mida ma seal Tõstamaal – ja paluks seda öelda rõhuga esimesel silbil, mitte sõna lõpus, sest kohalikud rõhutavad just esimest silpi – siis rääkisin. Me olime seal Henn Põlluaasaga kokku vähemalt kaks ja pool tundi ning kõige muu kõrval vastasime inimeste küsimustele ja vestlesime nendega. Kõigepealt esimene süüdistus: ma olen öelnud, et me astume Euroopa Liidust välja. Jutt on natuke pikem ja jutt on sellest, et kui Euroopa Liit liigub edasi föderaliseerumise suunas, kui Euroopa Liit tähendab meie jaoks üha uusi ja uusi immigrante ning suveräänsuse üha enam delegeerimist Brüsselile, siis võib kätte tulla hetk, kus me oleme sunnitud Euroopa Liidust lahkuma. See on korrektne selgitus selle kohta, mida ma ütlesin.

Teiseks, kui ma ütlesin, et meie töövõit on see, et piirilepingut pole sõlmitud, siis see on õige. Me oleme kindlasti andnud oma panuse sellesse, et piirilepingu ratifitseerimine on praeguseks kalevi alla pandud. Me ei pea seda ainult oma teeneks, kuid meil kindlasti oma osa selles on. See hea ilma poliitika, mis kestis siin majas seni, kuni kaks uut erakonda Riigikokku said, on lihtsalt lõppenud. See on uus normaalsus, palun sellega harjuda. Nüüd ei käi asjad ludinal rohelise nupu peale vajutamise, nüüd käivad asjad keerulisemalt. See on kindlasti meie töövõit. Meie töövõit, mida ma veel nimetasin, on ka see, et tänu meie sitkele vastuseisule ja ühiskonna mobiliseerimisele on praeguseks Eestisse saabunud ainult seitse immigranti. Me ei nimeta neid pagulasteks, sest me ei tea nendest midagi. Võib-olla mõni nendest on ka pagulane, aga enamik nendest on immigrandid. Ja me jätkame seda sitket vastuseisu ja ma annan tormihoiatuse: me ei kavatse piirduda ainult sõnades vastuseisuga. Meie töövõit on kindlasti ka see, et ei ole vastu võetud kooseluseaduse rakendusakte. Eks te muidugi althõlma püüate igasuguste initsiatiividega selleks kõrvalteed, kõõgiust leida, aga eks me hoiame ka selles suhtes silmad-kõrvad lahti. Ja kui te arvate, et inimestele ei meeldi see, et me võime raporteerida niisugustest edusammudest, siis te eksite. Mitmelgi pool on rahvas need seisukohad vastu võtnud aplausiga. Võtke heaks või pange pahaks või makske kinni.

Mis puutub Venemaaga heade suhete sisseseadmisse, siis kui valitsusjuht peab seda peaaegu riigireetmiseks, siis see valitsusjuht peaks kohe täna siin kirjutama lahkumisavalduse ja ära minema, sest normaalsed suhted Venemaaga on meie julgeoleku kõige suurem garantii. Ei maksa arvata, et see on kuidagi tähtsusetu. Aga see, mida ma tegelikult ütlesin, on jällegi natuke pikem ja keerulisem. Palun lisaagea!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaagea.

17:00 Mart Helme

Ma ütlesin nimelt järgmist: piirilepingu ratifitseerimise puhul oleme me eelkõige huvitatud sellest, et Venemaa tunnustaks meid järjepideva riigina, mis on sündinud Tartu rahulepingu alusel, tunnustaks 50 aasta pikkust okupatsiooni ja oleks nõus selle eest vabandust paluma ning möönma, et see on olnud inimsusvastane kuritegu meie rahva kallal. Ja kui Venemaa saab sellise valitsuse, kes on selleks valmis, siis on võimalik seada Eesti ja Venemaa vahel sisse normaalsed, head suhted. Nii et teie koputaja Andrus Karnau, kes seal kohapeal viibis, on teile väga valikuliselt edastanud, mida koosolekul räägiti. Palun parandage oma koputajate kvaliteeti! Paluge, et nad esitaksid teile täisraporti või lindistuse sellest, mida räägiti, siis saate teinekord paremini rünnata.

Aga lõpetuseks, ega siis minuvastane rünnak, minu personaalküsimus ei ole ka niisama õhust tulnud, see on ju seotud presidendivalimistega. Teil on tõsine hirm, et äkki teil ei õnnestugi jälle oma

käpiknukku Kadriorgu sokutada ja ehitada üles putinlik võimuvvertikaal, mille puhul Kadriorus on käpiknukk ja Riigikogu liikmed töötavad ka kohalike omavalitsuste volikogudes, haldusterritoriaalne reform on aga läbi viidud niimoodi, et on võimalikult vähe omavalitsusi, kuhu saab oma politrukid etteotsa panna, et terve riik oleks teil taskus ja teie kontrolli all. Teate, me teeme kõik, mis meie võimuses, et teie rong kraavi lasta. Aitäh!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

17:00 Tarmo Tamm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud peaminister! Ma räägin ka sellest, millest peaministrile meeldib rääkida ja millest ta ei taha rääkida. Oma küsimusega ma ei seadnud kuidagi kahtluse alla, kas NATO baasid peavad Eestis olema. Ma rääkisin sellest, et me oleme ida ja lääne vahelise konflikti piirkond ja seda konflikti kogu aeg õhutatakse. Ja sellega kaasnev hüsteeria on üks põhjus, miks meile välisinvesteeringuid ei tule. See on minu arvamus ja sellele arvamusele on mul õigus. Kui rääkida sellest, millest peaminister rääkis ja mille kohta ma ei küsinud, siis võtame näiteks Swedbanki kasumi. See oli peaministri jaoks nii suur õnnestumine, et ta pidi sellest omal ajal isegi Twitteris kuulutama – kujutage ette, et Eestis üks kommertspank maksis dividendidelt 100 miljonit eurot tulumaksu. Minu mäletamist mööda oli ainuüksi Swedbanki kasum 2013. aastani 2,9 miljardit. Paari aastaga on ilmselt kasumit juurde teenitud ja sellest 100 miljonit eurot maksti Eesti riigile ära. On see siis nüüd asi, mille üle peaks hirmsasti rõõmustama? Ma võin teile öelda, et naaberriigid Läti ja Rootsi maksustavad kohe selle kasumi, näiteks Lätis on see 15%, Rootsis 23%. Ja ennäe imet, majanduskasv on oluliselt kõrgem kui Eestis. Mille üle me peaks rõõmustama?

Peaminister jättis targu vastamata nendele küsimustele, mis ma tegelikult küsisin. Miks meil on välisinvesteeringud 20 aasta kõige madalamal tasemel? Miks tuleb Eestisse ainult 5% Balti riikidesse tehtud välisinvesteeringutest? Sellest ei räägitud, räägiti hoopis millestki muust. Ma võiksin samamoodi küsida küsimuse, mis ei puuduta üldse tänast päevakorda, näiteks miks Statoili analüüsi kohaselt on diislikütuse müük Eestis 40% vähenenud. Kas see ei ole mitte meie valitsuse aktsiisipoliitika tagajärg? Aga see ei ole tänase arutelu teema. Aitäh!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, kas sõnavõtt kohapealt? Palun, Andres Ammas!

17:00 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Kuna Raadio 2 saate "Olukorrast riigis" üks saatejuht, ajalehe Lääne Elu peatoimetaja ja pressinõukogu esimees Andrus Karnau siin saalis ise ei viibi, siis võtan teda endise kolleegina Mart Helme eest kaitsta ja öelda, et Andrus Karnau on sõltumatu, tugev ja objektiivne ajakirjanik, kes mingil juhul ei ole kellegi koputaja ja kindlasti ei alandu iialgi selliseks rolliks. Küll aga on Andrus Karnau kõigis neis kanalites minu meelest objektiivselt ja järjekindlalt tutvustanud EKRE tegemisi, nii et seal ilmselt see pahameel. Kasutades mulle antud aega, tahan veel öelda, et minu hinnangul murendavad Eesti Vabariigi psühholoogilist kaitsemüüri täpselt võrdsel määral nii Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni liikmete arupärimised kui kahjuks ka peaministri vastused neile. Aitäh!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel ei ole enam soovi läbirääkimistel osaleda, aga peaministril on. Palun, Taavi Rõivas!

17:00 Peaminister Taavi Rõivas

Austatud Riigikogu! Ka mina pean oma kohuseks öelda, et nimetatud isik ei puutu absoluutselt asjasse. Küllap on igal teie koosolekul inimesi, kes ei ole teie vaadete pooldajad, ja nad juhivad teinekord ka poliitiliste konkurentide tähelepanu väga detailselt sellele, mida teie koosolekutel räägitakse. Konkreetsete nimede nimetamine, ilma et te teaksite allikat, on tõesti kohatu. Aga ma tahan veel lisada, et kõigil Eesti inimestel on võimalik Riigikogu stenogrammist tuvastada, et täna, 11. aprillil 2016. aastal ütles üks Keskerakonda kuuluv parlamendiliige siit puldist, et Putin oli parem kandidaat Venemaa

presidendiks ja on nüüd parem president Venemaale kui opositsioonikandidaadid. See on minu meelest märkimisväärne sõnum. Kindlasti huvitab paljusid Eesti inimesi, et teie seisukoht selline on. Ja üks EKRE liige, täpsemalt EKRE esimees, ütles, et hea läbisaamine Venemaaga on Eestile parim võimalik julgeolekugarantii. Kui need ei ole Kremli jutupunktid, siis mis need on, härra Helme? Aitäh!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle arupärimise arutelu.

2. 16:38 Arupärimine Nord Stream 2 kohta (nr 176)

16:58 Esimees Eiki Nestor

Järgmine arupärimine on Andres Herkeli, Krista Aru, Külliki Kübarsepa, Andres Ammase, Jüri Adamsi, Artur Talviku, Ain Lutsepa ja Monika Haukanõmme esitatud. Arupärijate nimel tuleb kõnepulti Andres Herkel. Palun!

16:58 Andres Herkel

Härra esimees! Austatud peaminister! Rahvaesindajad! Ma usun, et Nord Stream 2 puhul ei ole küsimus niivõrd selles, kas arupärijatel ja Vabariigi Valitsusel on seisukohad sarnased – me eeldame, et suurtes piirides on –, kuivõrd selles, mida meie valitsus teeb selleks, et see mitte ainult meile, vaid kogu Euroopa energiapulgeolekule kahjulik projekt ei realiseeruks. Arupärimine esitati 10. märtsil ja läks mööda umbes nädal, kui me saime teada, et Eesti, Läti, Leedu, samuti mitme Kesk- ja Ida-Euroopa riigi peaministrid ja presidendid esitasid Jean-Claude Junckerile kriitilise pöördumise seoses Nord Stream 2 võimaliku realiseerumisega ja selle mõjuga Euroopa tulevikule. Seal oli terve rida riike: Ungari, Tšehhi, Slovakkia jne. Kui ma selle peale vaatasin meie küsimusi, siis nägin, et me oleme esile toonud just selle suuna. Oleme küsinud, kas meie valitsus on pöördunud selles küsimuses Rootsi ja Soome valitsuse poole. Ka koostöö Poola ja Saksamaaga on esile toodud. Mida me teeme, millised on võimalikud õiguslikud argumendid ja poliitilised argumendid Euroopa Komisjonis? Ühtlasi tahan sissejuhatuses markeerida ka seda teemat, et mitmed Rootsi eestlased on pöördunud Rootsi ametivõimude poole seoses nende hinnangul suure julgeolekuriskiga, mida võivad endast kujutada Gotlandil asuva Slite sadama kasutamine Nord Streami varustus- ja tugisadamana ning võimalikud Vene investeeringud sinna. Meil on ühtekokku kuus küsimust, mis on kirjalikult vormistatud. Ja kindlasti tuleb ka lisaküsimusi. Ootame sisukat teemakäsitlust. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab peaminister Taavi Rõivas. Palun!

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastan teie 10. märtsil esitatud arupärimisele Nord Stream 2 kohta.

Esimene küsimus: "Kas valitsus on pöördunud naaberriikide Rootsi ja Soome valitsuste poole, väljendanud julgeolekumuresid ning Eesti soovi, et nimetatud projekt ei realiseeruks?" Ma soovin alustuseks märkida, et energiapulgeoleku ja varustuskindluse tagamine on valitsuse jaoks väga oluline teema. Selle eelduseks on ühendatud ja arenenud energiasiseturg ning liikmesriikide solidaarsus. See tähendab muu hulgas ka kolmandate riikidega ühisel häälel kõnelemist ning panustamist tarneallikate ja -koridoride mitmekesistamisse. Nendest põhimõtetest lähtuvalt oleme oma seisukohti tutvustanud mitte ainult Rootsil ja Soomele, vaid kõikidele Euroopa Liidu liikmesriikidele. Valitsus on Nord Stream 2 küsimust teadvustanud ning me töötame pidevalt selle nimel, et meie partnerid Euroopa Liidus oleksid kursis Eesti arvamusel selle projekti kohta. Käesoleva aasta alguses kohtusid Välisministeeriumi esindajad mitmel korral kantslerite ja peadirektorite tasemel oma Soome ja Rootsi kolleegidega ning edastasid meie seisukohad kõnealuse projekti suhtes. Mina olen suhelnud Soome meediaga, et avaldada Nord Stream 2 kohta arvamust. Selleletemalised artiklid ilmusid mitmes Soome väljaandes märtsi lõpus. Eesti alaline esindus Euroopa Liidu juures, nagu ka meie saatkonnad ja ministeeriumid, on alati valmis Eesti seisukohti selles küsimuses selgitama ning koostöö partneritega on olnud operatiivne.

Teine küsimus: "Milline näeb välja koostöö selles küsimuses teiste Balti riikide ja Poolaga?"

Ning neljas küsimus: "Kuidas on valitsus juhtinud Euroopa Komisjoni tähelepanu asjaolule, et Nord Stream 2 väljaehitamine mõjutab maagaasi transiiti läbi Ukraina ning seeläbi ka Ukraina gaasisektoris teostatavaid reforme?" Sulgudes on lisatud, et kui transiiditorud jäävad kasutuseta, siis kaotab mõtte ka nende eraldamine sõltumatu võrguoperaatori haldusesse. Ma vastan teisele ja neljandale küsimusele koos. Nord Stream 2 küsimust käsitletakse pidevalt Balti riikide peaministrite ametlikel ja mitteametlikel kohtumistel ning ka kahepoolsetel kohtumistel Poolaga. Eelmise aasta detsembris võtsime koos Läti ja Leedu kolleegidega vastu ühisdeklaratsiooni, kus märkisime, et Nord Stream 2 projekt ei ole kooskõlas energialiidu eesmärgiga mitmekesistada gaasitarneid ning suurendab Euroopa Liidu sõltuvust Vene gaasist. See sõnum sai üle korratud veebruaris, mil me rõhutasime projekti vastuolu Euroopa Liidu energiapoliitiliste eesmärkidega ning selle kahjulikku mõju Ukrainale. Lisaks tegevusele peaministri tasandil oleme Balti riikide ja Poola suunas sama sõnumit edastanud ka valdkonnaministrite kohtumistel ning julgeolekupoliitiliste konsultatsioonide käigus. Kuna meie seisukohad selles küsimuses on sarnased, siis võtab koostöö ka muid vorme. Näiteks oleme koos mitme riigiga saatnud selleteemalisi kirju nii Euroopa Komisjoni presidendile Jean-Claude Junkerile, nagu te juba viitasite, kui ka komisjoni asepresidendile energiavaldkonnas Maroš Šefčovičile. Viimase neist kirjadest allkirjastasin täpselt nädal pärast käesoleva arupärimise laekumist. Oleme kirjades rõhutanud, et Nord Stream 2 peab vastama Euroopa Liidu õigusaktidele nii energeetika kui ka keskkonna, samuti riigiabi ja hangete valdkonnas. Lisaks oleme tähelepanu juhtinud võimalikele tagajärgedele, mis kaasnevad gaasivoogude ümbersuunamisega Ukraina transiidikoridorist Läänemerele. Need on Ukraina majandusolukorra võimalik halvenemine, mõju gaasisektori reformidele ning potentsiaalselt destabiliseeriv geopoliitiline areng. Olen isiklikult kohtunud nii Ukraina peaministri kui ka Euroopa Komisjoni asepresidendiga, et seda teemat fookuses hoida.

Kolmas küsimus: "Kuidas on valitsus juhtinud Euroopa Liidu kolleegide tähelepanu Nord Stream 2 projekti ja Euroopa Liidu energiapoliitika vahelistele vastuoludele?" Euroopa Liidu eri formaatides oleme kõnealusele projektile tähelepanu juhtinud nii energeetikaministrite kui ka välisministrite ametlikel kohtumistel. Oleme järjepidevalt kaitsnud seisukohta, et liidu energiapoliitika ning gaasivarustuskindlus on suures sõltuvuses tarneallikate mitmekesistamisest. Nord Stream 2 sellele kaasa ei aita, see suurendab sõltuvust nii ühestainsast tarnijast kui ka olemasolevast tarnekoridorist. Me ootame, et Euroopa Komisjon hindaks põhjalikult selle projekti vastavust Euroopa Liidu energiapoliitika eesmärkidele. Meie suursaadikud Eesti alalises esinduses Euroopa Liidu juures on korduvalt briifinud Eestist valitud Euroopa Parlamendi liikmeid, kes on europarlamenti plenaaristungitel komisjoni käest Nord Stream 2 kohta aru pärinud. Äramärkimist väärrib ka hea ja regulaarne koostöö, et ühtlustada meie ning Kesk- ja Ida-Euroopa riikide seisukohti. Ühtlasi soovin öelda, et eelmise nädala lõpus kiitis valitsus heaks seisukohad Euroopa Liidu gaasivarustuskindluse paketi osas, kus me muu hulgas ütleme, et energialepingud peavad olema läbipaistvad ning kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Kui Riigikogu sellega oma menetluse käigus nõustub, siis on meie esindajatel Brüsselis mandaat kaitsta seda seisukohta Euroopa Liidu Nõukogu eri töötasanditel.

Ja viies küsimus: "Kuidas suhtute Saksamaa asekancleri Sigmar Gabrieli eelmisel aastal tehtud avaldustesse, mis kõnelevad soovist arendada Venemaa ja Gazpromiga kahepoolseid, mitte Euroopa Liidu ühispoliitikast lähtuvaid suhteid? Kuidas olete sellega seoses kaitsnud Eesti huve Euroopa Liidu Ülemkogul ning kohtumistel Saksamaa juhtivate poliitikutega?" Oleme seisukohal, et Euroopa Liit peab energiaalastes välissuhetes suurendama oma ühtsust, koordineeritust ja läbipaistvust. Ühtse, avatud ja ühendatud energiasüsteemi loomine on eesmärk, mille poole tuleb kõikidel liikmesriikidel solidaarselt tegutsedes püüelda. Kui ma jaanuaris kohtusin Angela Merkeliga, siis ma ütlesin talle, et Nord Stream 2 on väljakutseks nii Euroopa energiapoliitikale kui ka Ukrainale. Sakslased näevad seda projekti äriprojektina, kuid ka Sigmar Gabrieli kodupartei leiab, et transiiti läbi Ukraina ei tohiks täielikult kinni panna. Sama seisukohta esindas härra Gabriel oma Poola visiidil selle aasta alguses. Eesti valitsusametnikud on korduvalt käsitlenud Nord Stream 2 küsimust oma Saksa kolleegidega suheldes. Näiteks võib tuua meie Berliini suursaatkonna koosoleku Saksa välisministeeriumiga ning meie Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnike kohtumised Saksa suursaatkonnaga Tallinnas. Nord Stream 2 küsimust on viimase aasta jooksul ühel või teisel viisil käsitletud kolmel ülemkogu istungil. Aasta tagasi töötas Eesti koos Poola ja Leeduga kõvasti selle nimel, et liikmesriikide valitsusjuhid kinnitaksid ülemkogu järeldusi, et kõigi välistelt tarnijatelt gaasi ostmisega seotud lepingute puhul tuleb tagada nende vastavus Euroopa Liidu õigusega ning kooskõla liidu

energiajulgeoleku sätetega. Töö kandis vilja ning selline sõnastus sai järeldustesse sisse. Detsembrikuisel ülemkogu istungil oli üks eesmärk, et järeldustes kajastuks põhimõtte, mille kohaselt kõik uued energiataristu projektid oleksid kooskõlas nii Euroopa Liidu energeetikaõiguse kui ka energialiidu strateegia eesmärkidega. Selle eesmärgi me saavutasime. Kõige viimase, märtsis peetud ülemkogu istugi järeldustes saime kinnituse, et Euroopa Liidu gaasivarustuse kindluse paketi menetlemisel tuleb energiajulgeolekut käsitada prioriteedina vastavalt eespool mainitud järeldustele. Nagu näha, oleme ülemkogu ettevalmistuste raames teinud tugevat tööd, et Nord Stream 2-ga seonduvaid teemasid tähelepanu all hoida.

Kuues küsimus: "Kuidas kavatseb valitsus tõsta Eesti võimekust ja õigusala kompetentsi, et Euroopa Liidu energiapoliitika kujundamisel jõuliselt kaasa rääkida (pidades muu hulgas silmas Euroopa Liidu eesistumist)?" Eesti ja Euroopa Liidu poliitika käsitleb energeetikat eesistumise kontekstis prioriteedina, mistõttu on Eesti kompetentsi tõstmine selles valdkonnas väga oluline. Kesksest eelarvest on ministeeriumidele eraldatud lisaraha, et tõsta võimekust prioriteetsetes valdkondades nii eesistumise eel kui ka selle ajal. Energiapoliitika eest vastutavale ministeeriumile ehk Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile on eesistumise tarvis eraldatud 21 kohta lisaks Eesti alalisse esindusse Euroopa Liidu juures ja 19 kohta lisaks Tallinna. Energeetikaga tegelevaid lisakohti on planeeritud kolm kohta esindusse ning kaks kohta Tallinna. Peale lisakohtade pakume eesistumisega seoses ministeeriumidele arendustegevusi, et tõsta ametnike kompetentsust olulistest valdkondades. Näiteks saab tuua lühiajalised praktikaprogrammid, Euroopa Liidu institutsioonide alased koolitused ja praktika ning eesistumisega seotud koolitusprogrammid. Erialaste teadmiste täiendamiseks ning kogemuste saamiseks oleme Euroopa Komisjonile esitanud oma riikliku eksperdi kandidaadi energiapoliitika valdkonna ametikohale. Ma tänan!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused peaministrile. Mihhail Stalnuhhin, palun!

16:58 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Tõenäoliselt te ei tunne sümpaatiat selle Nord Stream 2 vastu, aga tõsi on ka see, et kuni Vladimir Putin on Venemaa president, selle ehitamine jätkub ja võib-olla tuleb veel Nord Stream 3, 4 jne. Keda me peaks toetama? Kes on see ime, kes tuleb tema asemele? Ma loodan, et te ei toeta Zjuganovit ega Žirinovskit. Nagu ütles Joosep Toots: ütle mulle üks ilus poisilapse nimi! Keda te näete järgmise Venemaa Föderatsiooni presidendina? Kes on see inimene, kes sobiks teile poliitiliselt, majanduslikult, hingeliselt?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Kõigepealt, mis puutub Nord Stream 2, siis asi ei ole mitte niivõrd sümpaatias, mida võib pidada subjektiivseks kriteeriumiks. Asi on pigem objektiivsetes asjaoludes. Minu hinnangul Nord Stream 2 suurendab Euroopa sõltuvust ühest konkreetsest varustuskanalist ja seetõttu on see vastuolus Euroopa Liidus kokkulepitud energeetikapõhimõtetega. Mis puutub naaberriigi presidenti, siis ma usun, et kui võimaldada ka Venemaal tõelist demokraatiat, siis Vene rahvas valib endale parima võimaliku presidendi ise. Ei ole mitte kellegi teise asi selles küsimuses kaasa rääkida. Küll aga ma usun, et meil on põhjust välja öelda, et sõnavabadus ja demokraatia on parimad tööriistad, mis aitavad tagada selle, et rahvas ise leiab kõige parema juhi.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel

Aitäh, esimees! Austatud peaminister, aitäh vastuste eest! Kahtlemata me ei arvanudki seda, et Soome ja Rootsi kolleegidega sellel teemal kõneldud ei ole. Aga teie vastus jäi selles osas natukene vähedetailseks ja ma küsin lisaks. Kas on konkreetselt juttu olnud ka Gotlandi aspektist – Slite sadamast ja nendest investeeringutest sinna, mis Rootsi eestlastele muret teevad. Ning kas on juttu olnud võimalikest keskkonnauuringutest ja ühistööst selles vallas? Ja kui küsimust veel laiendada, siis kuidas te suhtute võimalusse laiendada Venemaa-vastaseid sanktsioone ka maagaasi valdkonda?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Alustades lõpust viitan, et nende konkreetsete sanktsioonide paketid pakub välja Euroopa Komisjon. See on nende pädevus. Selline kokkulepe meil kehtib ning ma arvan, et ei ole päris kohane selliste asjade üle spekuloida. Küll aga saan ma täna öelda seda, et kuna ei ole ära langenud sanktsioonide põhjus, siis mingist sanktsioonide leevendamisest minu meelest küll juttu olla ei tohiks. Nüüd küsimus, millest me oleme täpsemalt Soome ja Rootsi kolleegidega rääkinud. Mõneti võib öelda, et me ei ole laskunud detailidesse, see on pigem konkreetsete valdkonnaametnike töö. Küll oleme rääkinud Nord Stream 2 projekti vastuolust Euroopa energeetikapõhimõtetega. See on asi, mida peavad lisaks Euroopa Komisjonile tööpoolest ka valitsusjuhid arutama. Ning seda me ei ole rääkinud ainult Soome ja Rootsi peaministriga, me oleme seda rääkinud laiemalt. Ma olen eraldi kohtunud Maroš Šefcoviciga. Tõsi, see ei olnud ainuke teema meie kohtumisel, me rääkisime ka teistest asjadest, aga see küsimus võttis suure osa meie kohtumise ajast. Me arutasime nii Nord Stream 2 legaalseid aspekte kui ka põhimõttelist vastuolu energiapaketi põhimõtetega ehk siis euroslängita väljendudes Euroopa energiapoliitika põhimõtetega. Meie hinnangul see vastuolu on. Minu hinnangul meil on peamistes küsimustes olnud sarnased hoiakud. Neid, kes näevad selles projektis tõsiseid probleeme Euroopale tervikuna, on küllalt palju.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:58 Krista Aru

Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister! Rootsi eestlaste esindus on korduvalt väljendanud oma muret Nord Stream 2-ga seotud arengute pärast ja pöördunud mitme murega ka Rootsi valitsuse poole. Kas need mured on jõudnud ka Eesti valitsuseni? Kas teil on kontakt Rootsi eestlaste esindusega olemas ja kas nende mured on ka põhjendatud?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Ma ei saa seda kinnitada sajabrotsendilise kindlusega, aga ma olen üsna veendunud, et kas saatkonna või Välisministeeriumi või ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutavad ametnikud on Rootsis elavate eesti inimeste muredega kursis. Aga nagu öeldud, valitsusjuhtide tasemel oleme selle projekti korduvalt jutuks võtnud ja kõige suurematele riskidele tähelepanu juhtinud. Ma kindlasti uurin, kas need mured, millest on Rootsis elav eesti kogukond teada andnud Rootsi valitsusele, on jõudnud ka Eesti valitsusse ja kas neile pöördumistele on vastatud. Ma uurin selle välja.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:58 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Kas te oskate hinnata, millised konkreetsete otsused ja tegevused võiksid Euroopa Komisjonil plaanis olla seoses Ida- ja Kesk-Euroopa riikide avaldustega? Kas need otsused jäävad sellisteks ümmargusteks või otsitakse konkreetseid lahendusi?

16:58 Peaminister Taavi Rõivas

Otsused peavad olema kindlasti väga konkreetsete. Komisjon peab andma motiveeritud ja selge hinnangu nii õiguslikele kui muudele aspektidele, kas see projekt on kooskõlas kehtivate põhimõtetega või mitte. Seda hinnangut ei anta ainult emotsioonide põhjal, vaid eeskätt regulatsioonidest lähtuvalt ning sellele eelneb väga põhimõtteline ja põhjalik töö. Me ootame komisjonilt just sedasama, mida me kirjas oleme taotlenud: et nad kõike väga põhjalikult hindaksid ja teeksid oma otsuse lähtuvalt kokkulepetest, mis Euroopas kehtivad. Ühtlasi oleme omalt poolt viidanud probleemidele, mida täiendav sõltuvus ühest gaasitarnijast meie hinnangul Euroopale tähendaks.

17:58 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

17:58 Martin Helme

Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud peaminister! Te siin mainisite mitu korda, kelle kõigiga on arutatud Nord Streami teemat ja kui vastuolus see rajatis on Euroopa energiapoliitikaga. Aga kas seda on räägitud ka Soomega? Teatavasti on Eesti ja Soome vabatahtlikult vähendanud oma merepiiri Soome lähel ja kahepoolse kokkuleppe korral piisab lihtsalt diplomaatilise noodi saatmisest, et nihutada nii Eesti kui ka Soome merepiir tagasi Soome lahe keskjoonele. Sel juhul seal rahvusvahelist vett üldse ei oleks ja meil ei oleks vaja kellegagi rääkida, me võiksime lihtsalt otsustada – koostöös Soomega loomulikult –, et me ei luba seda torustikku Soome lahte.

17:58 Peaminister Taavi Rõivas

Ma oma vastuses rõhutasin, millised on õiguslikud võimalused reageerida. Ma rääkisin ka sellest, et meie hinnangul pole tegemist mitte konkreetset ühe või teise riigi seisukohaga, sh ma pean silmas ka riike, kes on toru kummaski otsas. Tegemist on kogu Euroopa Liidu seisukohaga, mida on vaja kujundada ja mis peab ühemõtteliselt selle vastuse andma. Selle seisukoha kujundamise nimel tehakse praegu tööd. Meie huvi loomulikult on, et see seisukoht kujuneks kooskõlas olevaks meie seisukohtadega, ja selle nimel teeme meie tööd.

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jaak Madison, palun!

17:58 Jaak Madison

Aitäh, austatud Riigikogu asespiiker! Hea peaminister, vastake palun ikkagi, kas Soomega on sel teemal räägitud või ei ole. Seda esiteks. Aga minu põhiline küsimus on selle kohta, et te mainisite, et Saksamaa esindajatega on sellel teemal kõneldud ja see on ka olnud komisjonis arutelul. Äkki te saaksite meile anda tagasisidet, mis on nende seisukoht. Mis on Angela Merkeli isiklik seisukoht? Mis on Saksamaa huvid ja millisena Merkel näeb Nord Stream 2 tulevikku? Kuidas need huvid kattuvad meie huvidega ja kui palju on tegemist Euroopa liitlaste, meie ühise energiapoliitika ajamisega? Eesti jaoks on ikkagi tegu väga kaaluka otsusega seal ühise laua taga ja meil on ju ka otsustusõigus. Äkki te annate nende seisukohtadele hinnangu ja valgustate meid veidikene?

17:58 Peaminister Taavi Rõivas

Kõigepealt, Soome kolleegiga me oleme rääkinud Nord Stream 2-st, me ei ole rääkinud merepiiride nihutamisest. Teiseks, Angela Merkel on oma seisukohti ka sel teemal korduvalt avalikkuses väljendanud. Meie jutuajamisel, mis toimus jaanuaris Lõuna-Saksamaal, me rääkisime nii majanduslikust aspektist kui ka sellest, et meie mõlema arvates peab Euroopa Komisjon põhjalikult kaaluma kõiki argumente, nii õiguslikke, majanduslikke kui ka seda, kas projekt on kooskõlas Euroopa Liidu kokkulepetega. Sellised seisukohad. Kui ma ei eksi, siis me oleme ka pressiteate vahendusel varem teada andnud, mida me sellest rajatisest täpsemalt rääkisime. Aga minu meelest ei ole võimatu avalikust meediast leida Angela Merkeli väljaütlemisi selles küsimuses.

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mart Helme, palun!

17:58 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Härra peaminister! Ega me eelmisele küsimusele vastust ei saanud. Küsimus oli, mis on komisjoni ja konkreetset Saksamaa kui vahetu osalise seisukoht, mil määral arvestatakse meie muredega. See jäi kahjuks arusaamatuks. Aga küsida soovin ma hoopiski selle kohta, et te väitsite eelmise arupärimise kokkuvõttes kõnes, et head suhted Venemaaga on Kremli jutupunktidele vastav retoorika. Kas teie valitsuse eesmärk on halvad suhted Venemaaga ja kas te saate ja kavatsete Nord Stream 2 problemaatikat selleks ära kasutada?

17:58 Peaminister Taavi Rõivas

Ma usun, et mitte ühegi valitsuse eesmärk ei ole halvad suhted naabriga. Mitte ühegi Eesti valitsuse eesmärk ei ole olnud halvad suhted ühegi naabriga – kaugel sellest. Aga kui te räägite headest suhetest

Venemaaga, siis peate mõistma, et praeguses suhete halvenemises ei ole süüdi Euroopa Liit. Venemaa on juba mitmendat korda asunud sõjalise jõuga sekkuma oma naaberriikide siseasjadesse. Venemaa on teinud seda 2008. aastal Gruusias ja teeb jätkuvalt. Venemaa on teinud seda alates 2014. aastast Ukrainas, sealhulgas Krimmis. See on suhted ära rikkunud. Mind paneb imestama, et teie seda ütlesite. Kui seda oleks öelnud keegi ühest teisest opositsioonierakonnast – ja ma ei pea silmas Vabaerakonda –, siis ma ei oleks nii väga imestanud. Aga teie retoorikas on see minu jaoks uus sõnum. Teisi Kremlile meelepäraseid avaldusi ma olen teilt ka varem kuulnud, aga nii otse veel mitte. Ma näen siin põhimõttelist vastuolu selles, et kui me püüaksime praegu üksinda Venemaaga suhteid parandada, siis me peaksime silma kinni pigistama selle ees, et Venemaa on oma naaberriikides Ukrainas ja Gruusias käitunud agressorina. See oleks väga suures vastuolus nii meie väärtushinnangute kui ka huvidega. Ma ei leia, et paar lisaprotsenti kaubavahetust kaaluks üles Euroopa ühtse põhimõtte toetada riike, kellega Venemaa on käitunud karjuvalt ebaõiglaselt. Väga raske on rääkida heade suhete loomisest, kui me teame, et teine pool on okupeerinud suure osa oma kahe naaberriigi territooriumist.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Valeri Korb, palun!

17:59 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra peaminister! Ütlesite seda, et euroliit peab suurendama oma vastuseisu Nord Stream 2 ehitamisele. Kahju küll, aga naaberriikides me ei näe vastuseisu. Ma mäletan, kuidas me neli viis aastat tagasi, kui jutt oli Nord Stream 1-st, me siin Riigikogus arutasime kõvasti seda küsimust ja võtsime vastu otsuse. Kutsusime kõiki naaberriike üles, et nemad samamoodi seda teeksid. Me käisime keskkonnakomisjoniga Soome parlamendis ja kui me kolleegidega seda ehitust arutasime, siis ma sain aru, et Soomel on rohkem mängus majandushuvid. Minu küsimus ongi sellega seotud. Kas Eesti riigil ei ole selle projekti puhul majandushuvi üldse ja me ütleme ei ainult poliitilisel põhjusel?

17:59 Peaminister Taavi Rõivas

See on väga hea küsimus. Ma siiski rõhutan, et ühiseid seisukohti selles küsimuses on meil mitme Euroopa riigiga ning mitte ainult vahetute naabritega. Teiseks, te küsisite, kas meil võiksid olla seoses selle toru ehitamisega mingid majandushuvid. Need kahtlemata võiksid olla, aga need ei kaalu üles seda strateegilist ohtu, mida Nord Stream 2 Euroopale kaasa tooks. Pean silmas sõltuvuse suurenemist. Ma leian, et lühiajalised majandushuvid seda strateegilist sõltuvust üles ei kaalu.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Henn Põlluaas, palun!

17:59 Henn Põlluaas

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud peaminister! Te ütlesite, et kui me tahaksime Venemaaga suhteid parandada, siis see tähendaks silmade kinnipigistamist Ukraina okupeerimise ees ja üldse Venemaa sõjaliste agressioonide ees ning kogu rahvusvahelisele õigusele ja konventsioonidele vilistamist. See ei tule muidugi kõne allagi. Kas see annab mulle võimaluse tervitada teie muutunud seisukohti piirilepingu sõlmimise osas? Selles kontekstis te olete ju rääkinud suhete parandamisest. Kas te olete nüüd lõpuks aru saanud, et see ei oleks sugugi suhete parandamine, see oleks sisuliselt Krimmi okupeerimise tunnustamine? Kas te olete aru saanud, et Läti sõlmitud piirileping ei parandanud sugugi Läti ja Venemaa suhteid? Kas te nüüd lõpuks tunnistate ka seda, et 5,2% Eesti territooriumist on okupeeritud?

17:59 Peaminister Taavi Rõivas

Selles väga lühikeses sõnavõtus te suutsite mulle omistada väga palju sellist, mida ma ei ole väljendanud, aga jäägu see teie südametunnistusele. Tegelikult ma olen seda meelt, et piirileping on selgelt Eesti huvides. Ja ma ei nõustu sellega, mida ütles teie erakonna juht – nimelt et Eesti suurim julgeolekugarantii on hea vahekord Venemaaga. Me näeme, et praegu ühepoolset haid suhteid looma asudes me satuksime väga jõhkrasse konflikti oma väärtushinnangutega.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tarmo Tamm, palun!

17:59 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Kui poliitiline põhjus langeb ära ja Eestil ei õnnestu oma seisukohta kaitsta, kas siis Eesti on valmis majanduslikuks koostööks Venemaaga? Kas te välistate selle, et meie majandusvööndisse Nord Stream 2 rajatakse?

17:59 Peaminister Taavi Rõivas

Kui Venemaa tõmbub agressorina Ukrainast tagasi, siis annab see tõepoolest võimaluse suhted normaliseerida. See annab võimaluse Euroopa Liidu kehtestatud sanktsioonide leevendada. Aga samas on oluline teada, et osa nendest tõketest ja võib-olla Venemaa jaoks kõige keerulisemad tõkked on need, mis nad on ise kehtestanud. See sanktsioon, et Eesti ja kogu Euroopa põllumajandustooteid ei tohi Venemaa poole liikuda, ei ole mitte Euroopa Liidu kehtestatud, see on Venemaa enda kehtestatud. Seda sanktsiooni automaatselt loomulikult Venemaa agressiooni lõpp ei tühistaks. Aga kui küsimus on lühidalt kokku võttes see, kas agressiooni lõpetamine Ukrainas, tagasitõmbumine normaliseeriks Euroopa Liidu ja Venemaa suhteid, siis ma usun küll, et see võimaldaks teha väga suure sammu positiivses suunas, ja seda me tegelikult taotleme. Ega sanktsioonid ei ole kehtestatud lihtsalt sanktsioonide pärast, neil on ikkagi põhjus. Me soovime rahvusvahelise survega mõjutada Venemaad agressori rollist taanduma.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Uno Kaskpeit, palun!

17:59 Uno Kaskpeit

Aitäh, härra eesistuja! Härra peaminister! Ma enam ei suuda meenutada, kui paljudele küsimustele vastamisest te olete kõrvale hiilinud. Natukese aja eest küsis härra Põlluaas, kas te tunnistate 5,2% Eesti territooriumi okupeerimist. Tahaks ikkagi kuulda seda vastust.

17:59 Peaminister Taavi Rõivas

Eesti Vabariik oli okupeeritud õige mitu aastakümnet, aga alates 1991. aastast on Eesti taas vaba ja iseseisev riik kogu oma territooriumi ulatuses.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud peaminister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin, palun! Viis pluss kolm minutit.

17:59 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna on selline väga hea päev – puhtalt positiivsed emotsioonid. Praegu ma tunnen tohutut uhkust selle üle, milline peaminister meil on. Inimesi on vaja kiita! Mõnikord vaatad uudiseid, sh vene kanalilt, puhkepäeval koos perega. Abikaasa siis näitab, et vaata, meie peaminister, aga miks ta kogu aeg selle Briti peaministri kõrval käib? Kogu aeg on tal sabas. Nii kui näed teda kuskil rahvusvahelisel kohtumisel, ikka Cameroni kõrval. Mina ütlen, et väga tark tegu. Cameron on nagu mentor – keegi targem peab kõrval olema, vanem ja targem. Õpid tundma tema mõtteid, paned endale pähe ja siis endal enam mõelda vaja ei ole. Plaadike töötab nagu Saltõkov-Štšedrinil. Ja siis pole midagi imestada, kui EKRE kohta niimoodi öeldakse. Teate, ma poleks imestanud, kui üksipuha keda meil siin saalis oleks nimetatud Kremli-meelseks, ka mind ennast – no peaminister võib kõike öelda –, aga väita, et et EKRE on Kremli-meelne ... Teate, Nobeli preemia!

2011. aastal, õigemini 2010. aasta talvel ja 2011. aastal enne Riigikogu valimisi oli ühes venekeelses kanalil, mida toodetakse siin Eestis Tallinnas, STV on nimeks, üks saade, kus väga tihti käis üks peaministri parteikaaslane. Ma ei hakka salatsema, see oli Robert Antropov. Ja saatejuhiks oli Andrei Birov, ka üsna tuntud inimene. Selge see, et see oli reklaamisaade: enne Riigikogu valimisi oli vaja püüda venelaste häält. Aga Birov esitas küsimusi, nii nagu vähegi andis. Miks teie, reformistid, hukutasite Nord Streami? Praegu kõik saavad aru, et me kaotasime tuhandeid töökohti, miljardeid kroone – see kõik on kaotatud. Me lihtsalt andsime Soomele ja Rootsile ära selle, mis kuulus tegelikult

meile. Vaadake, mulle õudsalt meeldis, kuidas Antropov vastas sellele küsimusele. Ta ütles, et viga sai tehtud, aga järgmine kord, kui see tuleb – ja see tuleb, sest Euroopal on tohutult vaja Vene gaasi –, siis me haaram sellest kinni ja mitte kellelegi midagi ära ei anna. See ei olnud viimane inimene Reformierakonnas.

Kuidas siis juhtus, et me jäime sellest rahast ja nendest töökohtadest ilma? Vaadake, ma ei tahaks sada protsenti vastutada selle loo eest, mis ma teile praegu räägin, aga tegelikult rääkis mulle seda üks väga hästi informeeritud isik Peterburist. Ta töötas tollal Ust-Luga sadamas üsna kõrgel kohal. Ta selgitas mulle, kuidas tollal Nord Streamiga läks. Gazpromi-poolne organisatsioon, mis pidi tegelema ehitamisega, sai väga hästi Eesti poliitilisest süsteemist aru ja mõistis, et kui gaasijuhe läheb läbi meie vete, siis on lõpmatuseni skandaale, pidevad pretensioonid. No nagu teisel suunal Ukraina gaasitransiidi puhul, eks ju. Siis viidi läbi üks selline kerge operatsioon, milleks oli kõigest vaja Rootsi patriootidega kokku leppida. Nendeks osutus üks Rootsi rohelist värvi erakond. Need kutsusid oma kolleegid siit Riigikogu saalist enda juurde. Veel kord ütlen, et see oli vaid selle mehe jutt, aga see oli väga tõepärane. Need inimesed ütlesid, et paneme Vene Gazpromile tule alla – meie oleme vastu, teie olete vastu ja ei tulegi seda gaasitransiiti läbi Balti mere. Rohelised hakkasid esimesena käratsema. IRL tuli momentaanselt appi – kuidas saab lubada, et keegi on suurem patrioot kui IRL. Reform vaatas seda asja, et kurat, kuidagi kahtlane, varsti tulevad valimised, aga meie siin müüme Eestit, ei ütle midagi selle Vene gaasi vastu. Nad liitusid ka selle aktsiooniga. Ja Rootsi, ma tuletan meelde, enne seda, kui meie parlament hääletas Nord Streami vastu, teatas, et tema ka mingil juhul seda transiiti ei luba. Aga kohe pärast seda, kui Eesti oli oma otsuse vastu võtnud, kooskõlastasid nii Soome kui Rootsi selle marsruudi. Tollal räägiti, et Ansipile oleks vaja mõnes Soome või Rootsi sadamalinnas täispikkuses kullast ausammas püstitada. Kinkida naaberriikidele nii palju raha ja töökohti, nagu seda tegi Ansipi valitsus tollal, seda peab ikka oskama. Nii et meil pole suuri valikuvõimalusi, meist sõltub vähe. Mõnikord tundub, et meil nagu jänkud istuvad ja ootavad, mida öeldakse. Alles täna kõlas siin saalis, et vot USA-s räägitakse midagi, et peaks nagu vastupanu osutama Vene propagandale. Ja siit loogiline küsimus: mida nüüd meie peame tegema? USA ju ütles, et on vaja! Kellel on vaja? Kas meil on vaja?

Teate, inimesed, kui oli laulev revolutsioon, siis räägiti väga palju uhkusest. Ma tuletan meelde, et üks lemmiklause oli: "Me hakkame kartulikoori sööma, aga me oleme vabad!" Vaba olla tähendab olla hingeliselt vaba, rääkida, mida mõtled, ja teha seda, mis on su riigile kasulik, mitte sinu peremeestele. Me ei ole vabad. Vabu mehi enam ei ole. Üks väga ilus näide oli siin lõpus. EKRE, te võite küsida veel tuhat korda selle 5,2% kohta erinevas variatsioonis. Nagunii te kuulete vastuseks ikka seda, mida kuulsite, ja mitte midagi muud. Sest julgust ei ole, vastutustunnet ei ole – kui mitte riigi ees, siis vähemalt oma valijate ees. Aitäh!

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mart Helme, palun!

17:59 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Härra peaminister! Lugupeetud kolleegid! Ma alustan tegelikult sealt, kus kolleeg Stalnuhhin lõpetas: vabu mehi ei ole enam. On! Mina olen vaba mees, minu poeg on vaba mees, meie fraktsiooni liikmed on vabad mehed ja meie erakond tervikuna esindab seda vabaduse vaimu, mis Eestis on kadumas, kuna me delegeerime oma suveräänsust Euroopa Komisjonile.

Me kuulsime peaministri vastustest: teema on üles võetud, on räägitud, on kooskõlastatud, on arutatud. Aga mida?! Aga mida?! Me ei saanud teada, mis on Angela Merkeli ja Saksa valitsuse konkreetne seisukoht kahepoolse lepingu osas Venemaaga. Kas meile aetakse mingit diplomaatilist udu või on öeldud selge sõnaga: me teeme selle ära, arvaku ülejäänud, mida tahavad? Mis on Venemaa seisukoht? Kas ta mingil määral arvestab piiririikidega? Kas ta kooskõlastab vähemalt mingeid keskkonnamõjusid? Mitte midagi me ei tea! Me ei tea, kas on sellest räägitud diplomaatiliste kanalite kaudu või kuskil otse. Vastust me ei saanud.

Kuid täna on tõesti ajalooline päev, me saime sisuliselt väga selgesõnalise vastuse: Tartu rahuleping on meie peaministri jaoks ajalooline dokument, mille koht on muuseumis klaasi all ja sellel ei ole enam mitte midagi pistmist Eesti-Vene suhete dünaamikaga. Aitäh aususe eest, härra peaminister!

Peaminister armastab siin kõnepuldis ja ka ministrite loožis rääkida euroopalikest väärtustest ja meie riigi väärtustest. Härra peaminister, lubage mul umbes kaks korda vanema inimesena kui teie tuletada teile meelde, et maailmas valitseb reaalspoliitika. Reaalspoliitika on hetkeseisuga niisugune, et Gruusia on

ära antud Venemaale, ta on täielikult Venemaa mõjusfääris, sest Lõuna-Osseetia ja Abhaasia on nagu kaks kinžalli, millest üks osutab Gruusia kõri peale ja teine Gruusia südame peale. Ja Gruusial ei ole enam suveräänsust otsustada, kas Venemaa seisukohti ignoreerida või mitte. Moldova on antud Venemaa mõjusfääri ja Euroopal ei ole siin suurt midagi rääkida. Ukraina puhul on asi vormistamises. Ukraina on põhimõtteliselt samuti jäetud Venemaa mõjusfääri ja Euroopa vaatab, kuidas head nägu säilitades sellest mängust välja astuda.

Meie oleme need, kes ikka korrutavad siin väärtustest, hinnangutest ja sellest, et Euroopas on solidaarsus. Ei ole! Euroopas on reaalspoliitika. Saksamaa ajab reaalspoliitikat muu hulgas ka Nord Stream 2 puhul. Mida me tegema peaksime? Me ei peaks mitte väärtustest loobuma, vaid nendest asjaoludest endale aru andma ja oma väärtusi kaitsma reaalssetest asjaoludest lähtuvalt, mitte neid asjaolusid ignoreerides ja papagoina lihtsalt korrutades: solidaarsus, solidaarsus, väärtused. Solidaarsus ja väärtused on vabade inimeste privileeg. Aga nagu ütles härra Stalnuhhin, meie valitsusel seda vabadust ei ole, sest nad on ise selle vabaduse ära andnud. Seetõttu on ka kõik targutused Nord Streami teemadel siin saalis täiesti tarbetud. Aitäh!

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Andres Herkel, palun!

17:59 Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Ma tahaksin eelkõneleja apokalüptilist pessimismi hajutada. Ei ole Gruusia ja Moldova ära antud, ei ole ka Ukraina päris ära antud. Aga nende riikidega on olnud suuri probleeme ja nad on hoiatavad eeskujud. Kui selle koha peal äratuskell Euroopas ei helise, siis on tõepoolest halvasti. Ja ka Nord Streami puhul on küsimus, kas äratuskell heliseb või mitte. See arupärimine oligi suunatud eeskätt sellele, et teada saada, kui veenev on Eesti valitsuse töö ses osas. Mitte ilmaasjata ei olnud meie viimane kirja pandud küsimus, mida me teeme selleks, et oma energiapolitikaalast, sh juriidilist kompetentsi tõsta, pidades muu hulgas silmas ka Euroopa Liidu eesistumist. Praegu paistab nõnda, et Nord Stream 2 osas on mingid õiguslikud lahingud kas päris kaotatud või vähemalt need ei ole viinud sellele sihile, mida me oleme õigeks pidanud. On küsimus, kas Euroopa Liidu ühtne energiapolitika, sh energiastrateegia, mis peab vajalikuks allikate mitmekesisust ja riskide hajutamist, Nord Streami laiendamise puhul ikka on kaitstud. Saksamaa seisukoht on siiaani kõlanud umbes sellisena, et tegemist on kahepoolse projektiga, millel poliitiline dimensioon puudub. Nagu näha, paljud Euroopa riigid, Eesti kaasa arvatud, niiviisi ei arva. Ja see hääl tuleb kahtlemata kuuldavaks teha Euroopa Komisjonis.

Rootsit ja Soomet puudutanud küsimustele oleks tahtnud saada detailsemat vastust, mis oleks valgustanud keskkonnauuringuid ja ka sellesama Gotlandi sadamaga seotud investeeringud. Mul on olnud Rootsist pärit Eesti kodanikega kirjavahetus ja härra Jaan Uustalult sain ma just täna kirja – kontrollida ei ole jõudnud –, kus ta viitab sellele, et täna ilmus Svenska Dagbladetis sõnum, et Rootsi liberaalne erakond kannustab Rootsi valitsust langetama otsust Euroopa Liidu kaudu Nord Stream 2 ehitus keelata. Tegemist on Jan Björklundiga, kes samas uudises väidab seda, et Vene laevad on aktiivselt üritanud segada elektri kaabli panekut Leedu ja Rootsi vahele. Eelmisel aastal sai see küll valmis.

Nii et need võitlused käivad, need ei ole lõpetatud. Seepärast ei taha päris jagada seda nii pessimistlikku lähenemist, nagu siin eespool kõlas. Probleemide probleem on muidugi eeskätt Ukraina tulevik, sest mäng ei käi ju mitte millegi muu kui selle peale, et Ukraina transiidimaana lihtsalt sellest koridorist välja lülitada. Ma soovin mitte ainult peaministrile ja valitsusele, vaid ka kõikidele Riigikogus esindatud erakondadele jõudu selleks, et me oma rahvusvaheliste sidemete kaudu selle teemaga tegeleksime, et see oleks ka Eesti avalikkuses nähtavamal kui seni. Võitlus õiglasema energiapolitika ja Euroopa energiapolitika põhimõtete järgimise eest ei tohi olla lootusetu ja ei ole seda. Aitäh!

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem sõnavõtusoovi ei ole. Kas härra peaminister soovib sõna? Ei soovi. Oleme teisele arupärimisele vastamise lõpetanud.

3. 17:29 Arupärimine noorte vähese huvi kohta õpetajaameti vastu (nr 160)

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Kolmas arupärimine on Riigikogu liikmete Mailis Repsi, Toomas Vitsuti, Peeter Ernitsa, Mihhail Korbi, Siret Kotka, Viktor Vassiljevi, Aadu Musta, Anneli Oti, Jaanus Karilaidi, Erki Savisaare, Martin Repinski, Jüri Ratase, Olga Ivanova, Tarmo Tamme, Enn Eesmaa, Andrei Novikovi, Oudekki Loone, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Vladimir Velmani ja Kersti Sarapuu esitatud arupärimine noorte vähese huvi kohta õpetajaameti vastu. Arupärimine on esitatud haridus- ja teadusminister Jürgen Ligure. Arupärijate nimel sõna võtma palun Mailis Repsi!

17:58 Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Hea minister! Me oleme üsna palju kuulnud kiidetavat meie hariduse tänase päeva head seisut. Ka praegune minister on korduvalt uhkusega kiitnud OECD erinevate uuringute tulemusi, mille üle kõik on harjunud kõõgilaua taga diskuteerima. PISA supertulemuste üle üldiselt tuntakse uhkust. Aga samal ajal, kui me vaatame OECD teisi tabeleid, siis on meil põhjust ka veidi muret tunda. Kui me uurime 40 riigi võrdlust, siis näeme, et õpetajaks õppimise huvi on meie noorte hulgas üks kõige väiksemad. Näiteks 15-aastastest õpilastest soovib Eestis õpetajaks saada vaid 0,6%. OECD riikide keskmine on umbes 5%.

Põhjust muretsemiseks on küllalt eriti siis, kui me asetame selle probleemi laiemasse konteksti ning analüüsime tänaseid tulemusi ja samal ajal arvestame ka õpetajate vanust. Vaevalt on meil üldse arutada midagi tõsisemat kui see, kuidas hoida meie hariduse sisu kõrgel tasemel ka homme. Ühelt poolt me võime rääkida, et tegemist on õpetajate palga küsimusega ja sellega seotult kindlasti ka nende staatusega. Aga täna ei ole meie eesmärk kindlasti üksteist süüdistama hakata, vaid pigem ikkagi üheskoos leida lahendusi, kuidas saavutada, et õpetajaamet oleks ühiskonnas palju rohkem väärtustatud, et meie laste ja noorte silmis see oleks midagi, mida uhkusega endale eesmärgiks seada. Praegu soovivad õpetajaks õppida vähesed. Kui küsida õpetajate endi arvamust selle kohta, siis leitakse asi olevat selles, et 86% pedagoogidest arvab, et see amet ei ole ühiskonnas väärtustatud. See tulemus peab meid väga tõsiselt mõtlema panema, kuidas ühiskonnas valitsevat kuvandit muuta, nii et noored hakkaksid õpetajaid endale eeskujuks seadma. Asi ei ole vaid palganumbris, asi on kindlasti ka õpetajate väheses kindlustundes kas siis oma koolis või tuleviku suhtes üldse. Eesti Haridustöötajate Liit on koostöös ministeeriumiga korduvalt uurinud ka õpetajate koormust ning on leitud, et õpetajad on väga koormatud. Sellest kõigest tulenevalt on meil viis küsimust. Oleme üsna veendunud, et minister on suuteline need küsimused ka ette lugema, nii et mina seda tegema ei hakka. Aitäh!

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Palun arupärimisele vastama haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi!

17:58 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud arupärijad ja teised Riigikogu liikmed! Ma olen suuteline ette lugema küsimused ja mõnda neist isegi kommenteerima. Ma isegi oskan mõnele vastata. Kõigepealt sellest kuulsast küsitlusest, millele te viitate. Tuleb märkida, et see on tehtud 2006. aastal ja haridusminister oli sel ajal inimene, kelle nime ma praegu ei suuda meenutada. Aga mina teda ei süüdistata. Ühiskond oli sel ajal hästi teistsugune. Ja mis puutub näiteks Türgisse, kes oli esikohal ja kus õpetajaks tahtjate hulk oli väga suur, siis on päris selge, et selles ühiskonnas on õpetaja positsioon teine ja ka võimalused saada stabiilset ametit olid vähemalt tollal seal väiksemad. Viimasel ajal on Türgil küll hästi läinud. Eesti puhul jällegi tuleb mõelda, mis võiks olla muutunud. Kõigepealt, see küsimus ise oli selline avatud. Õpilastel lasti ise pakkuda, kellena nad ennast näevad 30-aastaselt. Ja 2006. aasta buumiajal olid perspektiivid hästi mitmekesised. Majandus sööstis üles ja oli võimalik väga palju raha teenida. Õpetajaamet ei pruukinud enamikul üldse meeldegi tulla. Sellest ajast on väga palju muutunud nii ühiskonnas kui ka majanduses ja võib vist öelda, et sellist fookust õpetajate palga tõstmisele tollal ei olnud. Nüüd me oleme õpetajate palga sidunud keskmise palgaga nii selgelt, et loodetavasti on see olukorda mõjutanud.

Aga küsimused ükshaaval. "Mida olete ette võtnud ning milliste meetoditega püüate õpetajaametit noortele ahvatlevamaks muuta?" Üks asi sai juba mainitud: see on selge palgakasvu eesmärk, mida oleme eri valitsustega planeerinud ja mille me aasta tagasi välja hõikasime, nagu te arupärimises õigesti

viitate. Igal juhul see mõjutab õpetajaameti populaarsust. Aga raha ei ole kindlasti peamine. Me oleme kaotanud vanusel põhineva ametiastmete süsteemi, mida siin saalis on palju kiidetud ja mida mõned õpetajad on nostalgiaga meenutanud, aga see oli asi, mis noortele õpetajatele soodsalt ei mõjunud, kuna staaž mängis liiga suurt rolli. Mõnda aega on olemas olnud õpetaja lähtetoetus. Me võrdleme asjade seisuga 2006. aastaga ja sellega võrreldes on reformitud õppekavu. On olemas liikumine "Noored kooli!", mida me rahaga toetame ja natuke kindlasti ka nõuga. Ettevalmistamisel on õpetajaametit tutvustavad programmid noortele, mis viivad potentsiaalseid õppijaid selle ametiga rohkem kurssi, ja ka seaduseelnõu, mis annab õpetajatele konkreetsemad õigused ja peaks nende väärikustunnet tõstma. Teine küsimus on Tartu Ülikooli haridusteaduste erialadele sisseastumise kohta. Ma natuke täpsustan neid arve. 2014. aasta arvud on kodulehekülje andmetel natuke suuremad. Kõrghariduse õppeastmetel kokku oli 483 õppekohta, õppima asunud oli 342. Aga tervikuna on ülikoolides viimastel aastatel õppijate arv ikkagi langustrendis. Ma ruttasin vastuses teemast natuke ette, aga tuleb arvestada, et nimetatud tendents vastab üldisele tudengite arvu langusele. Loodusteaduste õpetajaks, mida te siin õigusega esile tõite, kandideeris ainult neli inimest ja mitte kedagi ei immatrikuleeritud, mille peale 2015. aastal sellele erialale vastuvõtt lõpetati. Õppekava reformiti ja uuesti alustatakse erialale vastuvõttu 2017. aastal. Loodusteaduslike ainete õpetaja magistritaseme õppekavale on sisseastujaid siiski igal aastal olnud ja teatavasti vormistavad õpetajad lõplikult oma kvalifikatsiooni just magistriaastal. Olukord on võrreldes 2014. aastaga paranenud – on mõningane kasv, nagu ma enne mainisin.

Kolmas küsimus oli, et 86% õpetajatest leiab, et tema ametit ei väärtustata ühiskonnas, ja mis me siis teeme selle väärtustamiseks. Tegu oli 2013. aasta küsitlusega ja tunnetuslikult ma väidan, et 2013. aastal olid selle väärtustamisega kehvemad lood. Kõigepealt olid mitu aastat riigitöötajate palgad külmutatud. Kui ma ei eksi, siis 2013. aastal hakkasid need uuesti kasvama. See oli ka aeg, kui oli õpetajate streik kas äsja olnud või tulemas. Selles mõttes on küsitlusele vastajate tunnetus kindlasti adekvaatne. Me oleme seda teemat väga oluliseks pidanud nagu teiegi ja oleme tellinud uuringu õpetajaameti kuvandi ja atraktiivsuse mõõtmiseks. Seda teeb EMOR. Värske küsitluse esmased tulemused ütlevad, et õpetajad peavad oma ameti kuvandit halvemaks kui muidu inimesed ehk mitteõpetajad vanuses 33–50 ja bakalaureusekraadi omandavad tudengid. Ühesõnaga, õpetajate enda tunnetus nende ameti väärtustamisel on kehvem kui kõrvaltvaatajate oma. See vastab ilmselt tõele. Mida me suurema väärtustamise nimel teeme? Eks seda on juba nimetatud. Esiteks töötasu, teiseks õpetajate õigused, on ka koolitused, erinevad ümberkorraldused, aga ka avalik tunnustus, näiteks aasta õpetaja gala, millest mul õnnestus eelmisel aastal osa võtta ja see oli minu arust küll väga meeleolukas ja liitev üritus. Kandidaate saab esitada 17. aprillini HTM-i kodulehekülje kaudu. Ja muidugi peetakse sel teemal ka arutelusid, et leida lahendus, kuidas sellest kehvast hinnangust üle saada.

Neljäs küsimus puudutab tõenäolist palka 2019. aastal. Ma ei tahaks mingit konkreetset numbrit ringlema lasta. Ma jätaaks selle ikkagi nimetamata, sest see sõltub keskmisest palgast, mis omakorda sõltub palju nominaalidest majanduses üldiselt. Aga 120% võrreldes keskmise palgaga on see, mille nimel ma valitsuses vaeva näen, ja seda on koalitsioonierakonnad ka aktsepteerinud. Millised saavad olema tolle aasta numbrid, eks see selgub.

Veel küsite õpetajate vanuse kohta. See paraku on tõusuteel, keskmine on praegu 47,5 aastat. Kõige arvukam õpetajate vanusegrupp on 50–59-aastased. Mina ütleks küll, et see on peaaegu et parim iga, aga loomulikult on küsimus järelkasvus. Kui noorte aastakäigud on väiksemad, siis see on kahtlemata põhjus tulevikku murelikult vaadata. Õnneks on viimasel neljal aastal noorte õpetajate arv kasvanud ja kui õppeaastal 2011/12 töötas üldhariduskoolides 1221 alla 30-aastast õpetajat, siis tänava on neid 1334, peaaegu kümnendik rohkem. Täna!

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kadri Simson, palun!

17:58 Kadri Simson

Lugupeetud haridusminister! Mulle jäi kõrva, et te rääkisite mitmest meetmest, kuidas saada noori ülikooli lõpetanuid õpetajaametisse. Üks nendest on lähtetoetus. Seda on makstud alates 2008. õppeaastast, st juba üheksa aastat järjest. Summa, mis 2008. aastal välja käidi ühe õpetaja kohta, kes läks tööle väljapoole Tallinna või Tartut, oli 200 000 krooni, nüüd on see eurodes sama summa. Üheksa aastat on see püsinud muutumatuna. Kas te oskate öelda, kas see lähtetoetus endiselt töötab? Kui palju

noori õpetajaid näiteks eelmisel õppeaastal selle lähtetoetusega maakoolidesse tööle läks ja kas on plaanis summat suurendada?

17:58 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Ma mainisin seda küll, aga ma ei ole seda kunagi pidanud riigi seisukohalt heaks meetmeks. Ma ei ole ka kuigi optimistlik, et see väga hästi töötab. Ühekordne tugi on asi, mida võiks tagada kohapeal vastavalt vajadusele. See ei pea tingimata sularaha olema, näiteks elamispinna vajab uus õpetaja palju rohkem. Ka see sularaha tõenäoliselt läheb elu sisseseadmiseks. Riiklik abinõu on siiski kindel ja korralik palk ning see on investering, mida me ka regionaalselt saame teha. Mida kõrgem on palk, seda rohkem ületab see kohalikku keskmist palka piirkondades, mis on vähem populaarsed. Paraku on vaesemates Eesti piirkondades keskmine palk oluliselt madalam kui õpetajate palk ja mul ei ole kahju, et õpetajate oma on kõrgem. Aga jah, ühekordne sisseseadmistoetus ei ole parim meede. Ma nimetasin seda põhiliselt sellepärast, et 2006. aasta oli uuringuaasta. Lähtetoetus seati sisse hiljem.

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Märt Sults, palun!

17:59 Märt Sults

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Te nimetasite "Noored kooli!" programmi. See on igatepidi väga edumeelne programm, aga nagu poolik. Noored kooli! Mingi teise eriala inimesed tulevad kooli õpetajaametit proovima, kuidas läheb. Kõik on väga hästi, tunnid on kaetud, aga samal ajal ei ole mõeldud selle peale, et need teise eriala inimesed koolitatakse koolis õpetajateks ja need koolis koolitajad on kas õppealajuhatajad, õppejuhid, direktorid või aineseksioonide juhid või siis staažikad pedagoogid. Kas nende jaoks on ette nähtud või vähemalt plaanis eraldada mingisuguseid lisasummasid, et motiveerida neid seda tööd hästi tegema?

17:59 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Ma arvan, et see on ametic õpe, millele ei pea tingimata peale maksma. See on mitte ainult noorte, vaid kõigi jaoks kooli sisseelamine iseõppimise vormis ja kolleegide tugi sealjuures on lihtsalt elementaarne. Me ei peaks kõike kogu aeg sularahas mõõtma ja püüdma lasta seda kellelgi teisel kinni maksta. Igasugu kursusi loomulikult on. Aga need noored on ka välja valitud sellised hästi erksad, nii palju kui mina selle programmi sisu tean. Nii et küll nad õpivad, ärme neid alahinda. Kõike ei pea riik kogu aeg toetama. Aga ma ei välista, et selles programmis on ka sellele mõeldud, ma lihtsalt nii detailselt ei ole asjaga kursis.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

17:59 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kas te näete mingeid probleeme seoses sellega, et õpetajakoolitus toimub meil mitmes kõrgkoolis? Kui näete, siis milliseid? Ja õpetajakoolituse tase vajab eelkõige muidugi kõrgkoolide endi tähelepanu, aga võib-olla on tarvis ka mingit Haridus- ja Teadusministeeriumi analüüsi?

17:59 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Eks me analüüsime ikka, aga ma ei too küll midagi eriti kriitilist esile. Alati saab paremini, aga ma ei taha arvustada eri erialade taset. Ma ei taju, et on nii suuri probleeme, et ma peaksin seda tegema.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Monika Haukanõmm, palun!

17:59 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud minister! Töötajaskonna mitmekesisust peetakse ettevõtetes ja asutustes, sealhulgas ka haridusasutustes kindlasti edukuse üheks pandiks või eelduseks. On hea, kui

asutuses töötab mehi, naisi, noori, vanu, eestlasi, venelasi jne. Kool, kus on selline mitmekesisus tagatud, peaks eeldatavasti paremini vastama õpilaste muutuvatele vajadustele. Minu küsimus on, milline on meie koolides mees- ja naisõpetajate suhtarv. Kas te olete seisuga, mis praegu meie koolides on, rahul, ja kui ei ole, siis mida te võtate ette olukorra muutmiseks?

17:59 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Eks see ole osa kogu sellest tegevusest, mida sai juba mainitud. Ja probleem on igipõline. Ma konkreetseid protsente ei julge praegu nimetada, nii täpselt pole meeles, aga meesõpetajate puudus on tõesti igipõline probleem ja kõik koolid tahaksid nagu ka haridusministeerium, et mehi oleks koolis rohkem.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mailis Reps, palun!

17:59 Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister, kõigepealt aitäh küsimustele vastamise eest! Aga võtaks kõne alla veel ühe nüansi, millest täna on veidi vähem juttu olnud. Loomulikult, me võime tuua vastastikku statistikat, mille pärast me oleme kas mures või uhked. Samal ajal ei ole kindlasti saladus, et meil on ainevaldkonniti olukord üsna erinev. Näiteks loodusainete õpetajate järelkasv on väga väike. Juba kümme aastat järjest oleme koolides näinud nende õpetajate pensionile saatmise suuri pidustusi. Kas on mingi mõte tekkinud, kuidas ülikoolid ja ministeeriumid saaksid neid erialasid noorte hulgas populariseerida?

17:59 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Ega lisaks sellele, mida ma juba mainisin, muid meetmeid pole. Õpetajaameti populariseerimise meedet ma nimetasin ja see kindlasti on suunatud paljudele erialadele. Täpselt nii ongi, nagu te ütlete. Mõnel erialal on probleem väga terav, mõnel erialal mitte. Pealkirjades ja ka Riigikontrolli hinnangutes on kõlama jäänud, et meil on õpetajaid liiga palju. Mina nii ei ütleks. Üldsumma on jah üks, aga selle sees valitseb väga suur ebaühtlus. Pealegi kõlas see väide nii, et õpetajaid on liiga palju, et kõigile korralikult palka maksta. Ega me ju ei maksa õpetajate arvu järgi palka. See ikkagi selgub kohapeal munitsipaalkoolides, kuidas nad jaotavad olemasolevat palgaraha, kuidas kujundavad koolivõrku. Palgaraha jagatakse õpilaste arvu järgi ja kui on tahtmist rohkem õpetajaid palgal hoida, siis see ei ole õigustamatu kulu. Õigustamatu kulu on see, kui hoitakse tühje koolimaju ja pigem rahastatakse kinnisvara kui õpetajaid.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Ammas, palun!

17:59 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Kuidas läheb programmil "Huvitav kool"? Kas selle programmi esimesed viljad on juba koolidesse jõudnud ja kuidas sellega edasi minnakse?

17:59 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

See programm on jõus. Mina ei ole programmidega väga hästi kursis, aga olen käinud seal ruumis küll, kus nad nõu peavad, ja neile jõudu soovinud. See ei ole asi, mida saab kuidagi direktiividega juhtida. Me toetame rahaga ja me viime fantaasiarikkaid heade kogemustega inimesi kokku ja nad jagavad oma teadmisi-oskusi. Nii see töötabki: kogutakse-jagatakse häid kogemusi ja ma ütleks küll, et ei ole see liikumine jõudnud punnseisu, kus info või teadmised ei liigu. See on tõesti väärt liikumine! Kooli huvitavus on üks põhilisi strateegilisi muutusi, mida me püüame saavutada.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Andres Ammas, palun!

17:59 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad kolleegid! Õpetajatest tahab endine koolipapa ikka kõnelda. Seoses tänase arupärimisega tuli mulle meelde jaanuaris 2015 ilmunud pikem intervjuu Postimehele, mille andis Ameerika haridusteadlane Marc Tucker. Ta kiitis seal kõvasti Eesti haridust ja ütles, et Eestil on läinud hästi eeskätt sellepärast, et meil on väga head õpetajad. Ta tõi muu seas välja niisuguse huvitava fakti, et Eesti õpetajad on head selle poolest, et nad lasevad õpilastel palju kirjutada. Järelikult nad viitsivad kirjutatut ka lugeda ja loodetavasti ka kujundavalt hinnata ja analüüsida. Aga ta ütles seal selgelt – ma ei tea, millele toetusid tema andmed –, et Eesti õpetajate keskmine vanus on 47 aastat. Ta ütles ka, et Eestis seisab õpetaja õpilaste ees palju rohkem kui keskmine OECD liikmesriigi õpetaja. Ta ütles järgmist, kirjutasin selle enesele lausa välja: "Teil võib peagi olla õpetajatest massiline puudus. Ja kui see juhtub, võib Eesti hariduse kvaliteet olla üleöö kadunud. Te peaksite selle pärast väga mures olema."

Vahel tundub mulle, et kaugemalt vaadates ollakse meie õpetajate pärast rohkemgi mures kui meil siin Eestis. Teine fakt, mille ta esile tõi, on ka kaudselt õpetajate tööga seotud. Ta ütles, et me oleme uhked oma PISA testi tulemuste üle, aga PISA testi edukas läbimine tähendab edukust vaid selles, mida PISA mõõdab. Aga see ei ole kaugeltki kõik, mida haridus endas kätkeb. Olles vestelnud Eesti tööandjatega, juhtis ta tähelepanu sellele, et Eesti haridussüsteem ei koolita inimesi, keda tööandjad vajavad, selliseid inimesi, kes suudavad ise probleeme formuleerida, kes suudavad välja nuputada, kust probleemide lahendamiseks vajalikku infot saada, kuidas seda infot süstematiseerida ja kasutada. Meie ettevõtjad otsivad inimesi, kes suudavad meeskonnas töötada, kes suudavad ülesandeid ja vastutust jagada. Nii et olla edukas koolitükkides on üks asi, olla tubli ja edukas meeskonnaliige aga hoopis teine asi. Too Ameerika teadlane viitas ka, et meil on väga traditsioonilised õpetamismeetodid.

Mul oli hea meel kuulda, et minister ei ole vaimustuses sellest rahvusvahelisest raportist, mis ütleb, et meil nagu on õpetajaid küll. Ma arvan, et tõepoolest, üldse ei ole küll, vaid see krahh võib tulla kiiremini, kui me söandame arvata. Ja ainus lootus on rohkem noori kuidagimoodi kooli tuua.

2014. aasta detsembris ilmus Õpetajate Lehes tähelepanuväärne artikkel, kus Raivo Juurak tutvustas TTÜ professori Hendrik Volli kogemust. Hendrik Voll on TTÜ kütte ja ventilatsiooni õppetooli juhataja. 2013. aastal kandideeris selle eriala 45 kohale neli tudengit, pärast eksameid jäi järele üks. Professor Voll, olles noor ja Ameerikas õppinud, vihastas selle peale, käis järgmisel aastal läbi hulga Eesti gümnaasiume ja keskkooli, neid oli ikka hea mitukümmend, ja saavutas tulemuse, et järgmisel aastal oli see kursus täis. Nii et propaganda, oma eriala reklaamimisega on võimalik teha palju rohkem, kui oskame arvata. Aga ma ei ole kuulnud, et pedagoogiliste erialade reklaamimiseks mingit kampaaniat oleks korraldatud.

Täna oli ka põgusalt jutuks programm "Noored kooli!", mis on tõesti tähelepanuväärne. Rääkisin täna pikemalt selle programmi tegevjuhiga ja sain teada, et tõepoolest riik toetab seda programmi umbes 35% ulatuses kuludest. Jääb ainult loota, et eraettevõtjatel jätkub veel paljudeks aastateks jaksu selle ülejäänud 65% katmiseks. Aga võib-olla peaks siin riigi abi olema pisut jõulisem, sest selle programmiga haaratutest 60% on jäänud kooli ja 20% töötab juba praegu õppejuhtide ja direktoritena. Suuresti nemad tagavad Eesti kooli uuendusvalmiduse ja loova lähenemise pedagoogikale. Aitäh!

18:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Kas minister soovib sõna? Ei soovi. Oleme kolmanda päevakorrapunkti arutamise lõpetanud.

4. 17:59 Arupärimine koolikohustust mittetäitvate laste kohta (nr 170)

18:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme tänase viimase päevakorrapunkti juurde, milleks on Riigikogu liikmete Märt Sultsi, Oudekki Loone, Kersti Sarapuu, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Dmitri Dmitrijevi, Enn Eesmaa, Tarmo Tamme, Olga Ivanova, Jüri Ratase, Martin Repinski, Erki Savisaare, Jaanus Karilaidi, Anneli Oti, Viktor Vassiljevi, Siret Kotka, Peeter Ernitsa ja Mailis Repsi esitatud arupärimine koolikohustust mittetäitvate laste kohta. Arupärimine on esitatud haridus- ja teadusministrile ning arupärijate nimel sõna võtma palun kõnepulti Märt Sultsi!

18:59 Märt Sults

Auväärt eesistuja! Kolleegid! Minister! Arupärimine on koolikohustust mittetäitvate laste kohta. Eestis on koolikohustuslikud kõik lapsed, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit 7-aastaseks, ja see kohustus kestab kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni. Ometi on igal aastal kooli minejaid vähem kui koolikohustuslasi. Hästi pretsedenditu näide on täiskasvanute gümnaasiumist Põhja-Tallinnas, kus tuli esimesse klassi 21-aastane mustlanna. Ta oli 21 aastat vana ja tuli esimesse klassi! Kool oli püstihädas, kuidas teda õpetada, mis programmi järgi. Seega on mingi osa lapsi küll Eesti rahvastikuregistris arvel, kuid kooli nad jõudnud ei ole. Näiteks võib siinkohal tuua 2011. aasta, mil oli ligi 3000 last, kes olid küll koolikohustuslased, kuid neid ei leitud mitte ühegi kooli nimekirjast. Nende nn kadunud laste hulgas on kindlasti lapsi, kes on koos vanematega elama asunud välismaale, kuid mingil põhjusel on endiselt Eestisse sisse kirjutatud. Samas on nende laste hulgas ka lapsi, kelle elutingimused on väga kehvad ning kes vajaksid riigi abi. Nad on mingites jõukudes, elavad kusagil keldrites, hulguvad ringi ja neid lihtsalt ei leita üles.

Viimasel ajal on kuulda olnud, et millegipärast – vahest on sellele kaasa aidanud ka see arupärimine – on sel moel kadunud inimesi taga otsima hakatud. Meediast käis läbi ja seda oli väga suur rõõm kuulda, et 36 tükki on üles leitud ja 50 tükki on üles leitud. Igatepidi väga tänuväärne tegevus! Kuid meie koondamis- ja kokkuhoiupoliitika on selline, et noorsoopolitseinikke ja muid inimesi, kes peaksid ametikohustuste tõttu niisuguseid asju jälgima, ei ole enam olemas. Nad on ära kaotatud, nende jaoks ei ole ressursi. Sellest johtuvalt tulevad ka meie küsimused.

Aga veel üks näide tuli mulle meelde. Mingi aeg tagasi oli selline kord, et kui väike inimene, pisikene pasatski pani koolist kolm päeva pausi ja kui lapsevanem ei teadnud, kus ta on, ja kool ka ei teadnud, siis võis ta tagaotsitavaks kuulutada. Praegu võib ta samuti tagaotsitavaks kuulutada, aga ressursi puudumise tõttu ei ole sel sügavat mõtet. Nii et jälle on sein ees.

Ja nüüd tulevad küsimused. Esiteks: "Kui palju on hetkeseisuga Eestis koolikohustust mittetäitvaid lapsi? Millised on peamised põhjused, et lapsed pole kooli jõudnud?" Järgmine küsimus: "Kuidas olete probleemi püüdnud lahendada? Kas olukord on paranenud võrreldes 2011. aastaga?" Kolmas: "Kui suur hulk lastest, kes kooli ei jõua, on riigi poolt tuvastatud ja üles leitud ning kui suur osa nendest jääbki leidmata?" Ja neljandaks: "Milline osakond Haridus- ja Teadusministeeriumis vastutab otseselt koolikohustust mittetäitvate laste leidmise eest? Kes tegeleb otseselt nende laste perekondadega? Mitu inimest selles osakonnas töötab?" Sellised küsimused on esitatud.

Aga põhimõtteliselt on lugu selline, et see on väga ulatuslik probleem. Probleem ei ole mitte üksi koolis ja järelevalveorganites, see on sotsiaalne probleem – meil on lõhnutud perekonnad jne, jne. Probleem ka just nimelt selles, millest kolleeg Ammas enne rääkis: õpetaja väärtustamises. Igas koolis peab olema vähemalt kolm või neli tähtõpetajat, kelle pärast õpilased koolis käivad. Kui neid kolme-nelja tähte ei ole, siis õpilased koolis ei käi. Mingi aeg lapsed õpivad ema ja isa jaoks, mingi aeg õpivad nad õpetaja jaoks ja mingi aeg koolis natuke ka iseenda jaoks. Kuni lõpuks nad saavad 25-, 26-, 27-, 28-, 29-aastaseks ja siis hakkavad nad õppima ainult enda jaoks. Aitäh teile!

18:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun arupärimisele vastama haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi!

18:59 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Teema on surmtõsine. Esimene küsimus on, kui palju on hetkeseisuga Eestis koolikohustust mittetäitvaid lapsi ja miks lapsed ei ole kooli jõudnud. Septembri seisuga oli 3202 koolikohustuseas last, kes hariduse infosüsteemi andmetel ühegi kooli nimekirjas ei ole. See on 2% koolikohustuslikest lastest. Põhjusi, miks see arv selline on, on mitu. Enamik neist ehk 1762 last on omavalitsuste andmetel lahkunud välismaale, aga registris pere oma andmeid muutnud ei ole. Järgmiseks, 1389 juhul on koolikohustuse mittetäitmise põhjus ja lapse asukoht omavalitsusel teadmata. See on nüüd kõige problemaatilisem seltskond. Samas see ei tähenda, et kõik need lapsed koolis ei käi. Me lihtsalt ei tea seda. Välismaale minek näiteks jääb paljudel juhtudel teadmata. Edasi, 28 juhul on koolikohustuse täitmine nõustamiskomisjoni otsusega edasi lükatud. Siin võib põhjuseks olla äge haigus, arenguhäired, neurootilised häired. Ainult 23 juhul elab laps Eestis ja tema elukoht on omavalitsusel teada, aga õppima ei ole asunud. Nende laste kohta on info olemas, aga nende puhul ei ole lapsevanem õigel ajal koolipikendust taotlenud või on laps tõsiselt haigestunud. Aga on ka

probleemseid peresid, keda nõustatakse ja kellega omavalitsus tegeleb.

Teine küsimus: "Kuidas olete probleemi püüdnud lahendada? Kas olukord on paranenud võrreldes 2011. aastaga?" Paraku on koolis mittekäijate osakaal jäänud aastate lõikes üsna ühesuguseks ja muidugi, kes teine kui riik ja omavalitsus selle pärast muret tunnevad, kui lapse perekond piisavalt ei tunne. Koolikohustuse mittetäitjatega tegelemise eest vastutab Eesti riigikorralduse järgi omavalitsus ja teisiti see vist ei saagi hästi olla. Muidugi ei vastuta tema üksi. Haridus- ja Teadusministeerium saab vastutada eelkõige nende laste eest, kes haridussüsteemis on. Samas me loomulikult mõistame, et siin on vajalik eri ametkondade koostöö, ja sellepärast me oleme koostanud nimekirja koolikohustuse mittetäitjatest ja koolis mittekäimise põhjustest. See on võimaldanud pildi ette saada ja ka koostööd korraldada. Probleem on, nagu öeldud, rahvastikuregistri ebatäpsus ja välismaale elama asumise info ebatäpsus. Eestis on ju nii, et kui rahvastikuregistrisse kanded tegemata jäta, siis sellel tagajärgi ei ole. Seetõttu oleme teinud Siseministeeriumile ühe nn meelega ettepaneku. Üldiselt on meil sissekirjutuste kord ajaloolistel põhjustel muudetud hästi lõdvaks, me püüame vana aja süsteemist kõrvale hoida, aga nüüd oleme küll teinud Siseministeeriumile ettepaneku, et tuleks kaaluda meetmete rakendamist vanemate suhtes, kes ei ole registrisse õigeid andmeid esitanud. Tegemist on siiski lastega, kelle tulevik ei sõltu ainult neist.

Kolmas küsimus: "Kui suur osa lastest, kes kooli ei jõua, on riigi poolt tuvastatud ja üles leitud ning kui suur osa nendest jääbki leidmata?" Tuvastatavad on rahvastikuregistrisse kantud lapsed ja probleeme on nende leidmisega, kes ei ela rahvastikuregistris märgitud elukohas. Me tegeleme koostöös omavalitsustega nende laste saatuse selgeks tegemisega, nagu ma juba mainisin.

Neljas küsimus: "Milline osakond Haridus- ja Teadusministeeriumis vastutab otseselt koolikohustust mittetäitvate laste leidmise eest? Kes tegeleb otseselt nende laste perekondadega? Mitu inimest selles osakonnas töötab?" Mõistagi ei ole meil kadunud laste osakonda. Mõistagi ei ole meil meetodeid ega võimalusi lapsi ise otsida. Mõistagi on see ametkondade koostöö küsimus ja me oleme selleks ka initsiatiivi üles näidanud. Aga omavalitsused tunnevad kohalikke elanikke ja neist sõltub siin kõige rohkem. Ka rahvastikuregistri täpsus sõltub omavalitsuste tööst. Need oleksidki minu vastused.

18:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud minister, teile on küsimusi. Mailis Reps, palun!

18:59 Mailis Reps

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Kultuurikomisjon on nii eelmises kui ka üle-eelmises koosseisus arutanud koolikohustuse mittetäitmist. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusesse tehti terve rida muudatusi. Üsna pikalt debateeriti ka trahvide üle ja selle üle, kuidas peresid paremini kaasata. Kui me aga vaatame üldisi statistilisi näitajaid, siis tegelikult nende laste osakaal, kes lihtsalt koolis ei käi – ma pean silmas vaid koolikohustust mittetäitvaid lapsi, mitte erijuhtumeid –, ei ole väga palju muutunud. Ja üks probleem, mida koolid välja toovad, on see, et need on tihti katkised pered ja laps lihtsalt ei täida vanemate korraldusi. Kunagi oli meil selline süsteem, et need lapsed suunati poolkinnistesse koolidesse, ja paljud igatsevad seda taga. Praegu meil sellist süsteemi ei ole. Mida te koolirahvale abiks ütleksite?

19:00 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Koolirahvale abiks? Sai just öeldud, et koolirahvas on see, kellega meie tegeleme. Me tegeleme nendega, kes on tõesti koolirahvas. Aga mittekoolirahvale haridusministeeriumil väga palju öelda ei ole. Pigem on need ütlejad omavalitsus, Siseministeerium, rahvastikuregistri inimesed. Probleem on tõsine, aga kõiges ei saa loota haridussüsteemi peale. See on olemuslikult haridussüsteemist välja jääv osa lastest, kes peaksid olema haridussüsteemis. See on ikkagi koostöö küsimus. On siiski üks väike röömustav detail, mida ma kogu selle kurvastava või, ütleme, ebaselge asjade seisu juures mainida saan. Nimelt, laste arvu prognoosid on viimasel ajal positiivses mõttes ebatäpseks osutunud. Me ei ole osanud arvata, et koolidesse naaseb nii palju lapsi välismaalt. See on olnud positiivne üllatus.

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Märt Sults, palun!

19:00 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Küsimus selline: kas koolikohustust mittetäitvate laste arv on geomeetrilises või aritmeetilises progressioonis kasvav või kahanev trend?

19:00 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Tegu on stabiilse joonega. Meil on ikka paar protsenti lastest, kelle suhtes valitseb ebaselgus. Registrite ebatäpsus on püsiv küsimus. Kui paljud neist lastest tegelikult koolist kõrvale on jäänud, huvitab ka meid väga, aga üksi me pole saanud seda täpselt selgeks teha.

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Ammas, palun!

19:00 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Läänemaal tegeleb nende õpilastega, kes kipuvad koolist välja langema, selline MTÜ nagu Hoovõtukeskus. Kas teil on olnud võimalik nende tegemistega tuttavaks saada ja kui on, siis kas te näete võimalust laiendada selliste MTÜ-de tegevust üle Eesti?

19:00 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigi MTÜ-dega ma ei ole jaksanud ennast kurssi viia, aga ma olen seda nime kuulnud. Aga üks ka riiklik süsteem peab tublim olema. Tore, kui MTÜ-d asjaga tegelevad, ent omavalitsused peaksid ka tõhusamat tööd tegema.

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Külliki Kübarsepp, palun!

19:00 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Millisel tasemel on Haridus- ja Teadusministeeriumi koostöö kohalike omavalitsuste lastekaitseametnikega? Ma olen kuulnud nurinat, et kõik omavalitsused ei suuda palgata ametnikku, kelle ülesanne oleks ka aidata neid koolis mittekäivaid lapsi õigele teele tagasi tuua. Teine küsimus on, kuidas teie kui haridusminister hindate justiitsministri ettepanekut ülehonne langetada trahvimäärasid alla 18-aastastele poole võrra. Seda on kuritegelike jõukude esindajad juba ära kasutamas. See tähendab seda, et väärtegade asemel võidakse varsti toime panna kuritegusid ja vähenenud sisejulgeoleku ametnike armee taustal ei ole see just positiivne nähe.

19:00 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Me teeme koostööd kõigiga, kes lastega tegelevad. Aga meieni on jõudnud juba mitu tähelepanu juhtimist. Viimane oli eelmine nädal OECD-lt, kes viitas, et riigi ja omavalitsuse funktsioone tuleb lahus hoida. Me kindlasti ei taha omavalitsuste eest midagi ära teha ja me ei suudagi teha. See on see peamine põhjus. Me peaksime keskenduma enda rollile. Trahvipoliitikat ja karistuspoliitikat üldse ma ei söanda nii julgelt kommenteerida. See võib olla hukatuslike tagajärgedega. Ma arvan, et Justiitsministeerium siiski kaalub oma otsuseid. Kui silmas pidada justiitsministri isikut, kes suure rõõmuga alati raporteerib karistuste karmistamisest, võib arvata, et see otsus on hoolega läbi kaalutud. Asi on ju nii, et alaealiste karistused võivad perekonnad asetada väga raskesse olukorda ja ka lapsed kannatavad. Aga see on minu oletus. Ma tõesti ei oska neid trahve hinnata, see vajab ikka väga spetsiifilist ja täpset timmimist, et otsustada, mis on paras.

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kadri Simson, palun!

19:00 Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Jürgen Ligi! Teie vastusest tuli välja, et osa lastest, kes Eestis koolikohustust ei täida, on oma vanematega Eestist ära läinud ja et probleem on nende lastega, kes on siin, aga lihtsalt kooli ei

jõua. Seoses sellega ma soovin teada saada teie suhtumist õpilaskodudesse, mis on paljudele lastele andnud võimaluse koolis mitte käia. Kas te leiate, et need on vajalikud, ja kui te leiate, et nad on vajalikud, siis mis on nende tulevik?

19:00 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Aitäh! Neid võimalusi me tegelikult jälgime ja prognoosime. Riigigümnaasiumidega seoses oleme ka väga praktiliste probleemide ees. Praegune tunnetus on see, et väga suurt tungi õpilaskodudesse ei ole. Rohkem tuntakse huvi elamispinna uurimise vastu, kui õpilane tahab nädala sees kodust eemal viibida. Muidugi, kui ma peaks eraisikuna seda kommenteerima, siis lapsevanemana ma väga ei usuks õpilaskodudesse ja sellesse, et küll noored omaealiste seltskonnas kenasti iseseisvalt kasvavad. Ma arvan, et seal on risk päris suur ja parem oleks, kui nad ikkagi vanematega koos elaksid, aga see võib-olla on vanamoodne suhtumine. Aga jah, me vastavalt vajadusele teeme neid prognoose ja kindlasti vananenud vaadete järgi asju ei aja.

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kolleeg Andres Ammas, palun!

19:00 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad kolleegid! Palusin sõna, et natuke MTÜ-st Hoovõtukeskus rääkida, sest minule on nende tegevus väga sümpaatne. Nad tegutsevad Läänemaal ja nende eesmärk on just nimelt ennetada noorte põhikoolist väljalangemist. Tegeldakse 12–17-aastaste noortega. Inspiratsiooni on see MTÜ saanud Ameerikast Colorado ülikoolist, kus koostöös üliõpilastega on käivitatud mentorperede programm. Mõte on selles, et laste probleemid saavad väga sageli alguse koolist, kus tekib konflikte klassijuhataja või muude õpetajatega. Siis ei pruugi teistest õpetajatest, kooli juhtkonnast ja tugipersonalist abi olla, kooliväline tugivõrgustik on ehk hoopis tõhusam. Selle MTÜ nipp on selles, et kui muidu käib nii, et on laps ja mentor, 1 + 1, siis neil on tugipered, kus on kolm last ja kolm mentorit ning iga laps saab toetuda kolmele tugiisikule. Lihtne!

See töö ei lõpe päevade, nädalate või isegi kuudega, see kestab aastaid. Üks inimene võib väsida ja väsibki. Need mentorid saavad üksteisele toeks olla, neid saab asendada. Nende tugiisikute ehk mentorite seas on nii kooliõpetajaid, psühholooge, sotsiaaltöötajaid kui ka lihtsalt suure südamega inimesi. Päris mitu inimst on peredest, kus on palju lapsi, ja neil on palju kogemusi. Käiakse kord nädalas koos paar tundi, räägitakse, kuidas noorel läinud on, mis tal mureks on, kuidas koolis läheb. Ja iga kord võetakse midagi koos ette, kas või tehakse head süüa või käiakse kusagil või meisterdatakse midagi. Praegu on seal 15 last ja 15 mentorit. 21 mentorit on koolituse saanud, nii et on ka asendajaid. Kodanikuühiskonna Sihtkapital ehk KÜSK on seda kenasti toetanud ja Heateo Sihtasutus samuti. KÜSK on lausa andnud selle projekti eest sotsiaalse innovatsiooni konkursi preemia 20 000 eurot. Suuresti selle najal on tegutsetud, aga ega lõputult ka sellest rahast ei jätku. Kohalikud ettevõtjad on samuti toetanud. Muuseas, kogu selle projekti algataja ei ole mitte mõni pedagoog, vaid kohalik ettevõtja Koit Uus, kes ütles, et tema sai idee meie presidendilt.

Lähima ettevõtmisena plaanib MTÜ laiendada e-kooli popipatrulli teenust. See teenus on tasuline – tasu pole küll suur – ja MTÜ maksab umbes sajale perele selle kinni. Asi käib niimoodi, et vanem saab info SMS-päeviku kujul korraga: kirjas on popipatrulli ja kahepatrulli andmed, pluss info selle kohta, millal on mingis aines järgmine kontrolltöö. Nii ei saa lapsevanem ennast välja vabandada, et ta ei ole lapse kooliasjadega kursis.

Miks ma seda tahan siin rääkida? Minu meelest on see küll algatus, mis väärrib laiemat levikut ja ka laiemat tutvustamist. Seda ütles ka KÜSK tookord seda preemiat andes. Aga kui ma lugesin mälu värskendamiseks üht eelmisel suvel Eesti Päevalehes ilmunud artiklit, siis seal Haridus- ja Teadusministeeriumi kommunikatsiooniosakonna konsultant Asso Ladva oli väga ettevaatlik hinnangu andmisel. Ta ütles, et ikka kõigepealt kool ja siis sotsiaaltöötajad – nendel on kindel vastutus. Kolmandate organisatsioonide lisamine sellesse süsteemi olevat keeruline ja hajutavat vastutust. Selle seisukoha vastu tahaks küll vaielda. Mis keeruline see nüüd ikka on! Ja öelda nendele vabatahtlikele, et nad äkki ei ole piisavalt vastutustundlikud? No vabandage! Suhtlesin täna ka veel Rajaleidja Haapsalu keskuse juhiga. Küsisin, kuidas neil koostöö selle MTÜ-ga läheb ja kas ei ole omavahelist dubleerimist. Ta ütles, et kindlasti ei ole ja koostöö sujub. Rajaleidja professionaalid saavad neid mentoreid, neid

tugiisikuid nõustada, aga neil ei ole jaksu ega ressursi teha nädalast nädalasse, kuust kuusse kestvate tööd. Nad on tänulikud nendele vabatahtlikele, kes jaksavad ja viitsivad seda teha. Aitäh!

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Märt Sults, palun!

19:00 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Head kolleegid! Kasvatada ja aidata saab seda inimest, kelle sa oled kätte saanud. Distantsopet ja distantismõjutamist nagu ei ole võimalik teha. Me ei ole Kašpirovskid, et võiksime televiisori kaudu kedagi kasvatada. Me kõik teame, et enam-vähem käib kool hommikul kella kaheksast kuni kella ühe-kaheni. Nii et põhimõtteliselt kella kaheksast kuni kella ühe, kahe, poole kolmeni ei tohiks linna peal ega kaubanduskeskustes pisikesi huligaanisid, võrukaelasid, meie pesamunasid olla. Ei tohiks olla! Või võivad olla ainult need, kellel on õhtune vahetus. Järelikult meie suurepäraseid korrakaitseorganid peaksid võtma enda ülesandeks kontrollida laste dokumente ja teha nende viilijate elu vabas õhus natukene keerulisemaks, et nad ei saaks ringi tuiata, kaubanduskeskustes olla. Nad võiksid seal karta vahele jääda. Ja sealt peaks seesamane politsei toimetama nad kooli või korrakaitsepunkti ja ema-isa välja kutsuma. Ema-isa peaks järele tulema. Kui kaks-kolm korda on seda tehtud, siis rohkem nad ei hängi kuskil poodides ringi.

See vabatahtlike näide on väga hea. Aga neil oli hoolealuseid 15, 16, 17 inimest, ent iga aasta on kadunud 3000! Kust kohast sa võtad 3000 vabatahtlikku, kes mässavad hommikust õhtuni ja otsivad neid lapsi taga? Igatepidi soe ja tugev käepigistus nendele inimestele, kes sellega tegelevad, aga meil on tarvis kadunud hingi üles leida kogu aeg. Härra minister ütles, et 1700 on välismaal, aga ei viitsi dokumente korda teha – järele jääb umbes 1300. Nii et 1300 last tuleb üles leida. 1300 on hüperkooli õpilaste arv ehk kaks keskmist kooli. Kaks keskmist kooli on iga aasta Eestis tänavatel! Nendest saavad kes? Tööpõlgurid, sest neil ei ole sotsiaalseid oskusi, neil ei ole haritust ja haridust, nendest ei saa kunagi töölisi. Mis neist saab? Nendest saavad sotsiaaltoetuste taotlejad ja üpris andekad ja arukad, sellepärast et nad on suutnud midagi panustamata ellu jääda. Hakkame nüüd edasi tuletama: kust nad raha saavad? Siin on kogu see võrgustik, mis tuleb ära lahendada sotsiaaltöötajatel ja politseil. Ja tõesti, miks mitte uuesti asutada poolkinnised õppeasutused rahutute hingede rahustamiseks. Aitäh teile!

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mailis Reps, palun!

19:00 Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid Riigikogu liikmed ja minister! Jagaksin siin mõnda mõtet seoses sellega, et meie laste käekäik tööpoolest on meie kõigi mure. Riigikogu kultuurikomisjon on teemat, miks lapsed ei jõua kooli, üsna mitmel korral arutanud. Esimene probleem on see, et meil on palju peresid, kes lahkuvad koos lastega Eestist, aga ühel või teisel põhjusel on lapsed endiselt meie registris. Kui rääkida koolidirektorite ja õppealajuhatajatega, siis selgub, et see mure on üsna tõsine. Ei ole kahjuks harvad juhtumid, kus lapsed on võetud vanematega kaasa, aga koolis nad seal välismaal ei käi. Tegelikult pole selget ülevaadet, mis nende lastega realselt toimub.

Need arutelud peavad kindlasti jätkuma. Osa lapsi on välismaal ajutiselt või vähemalt esialgu vanemad ei tea, kui kauaks nad välismaale tööle jäävad. Tuleb mõelda, kas me suudame selliseid lapsi endise kooliga seotuna hoida kas koduõppe või mõnes teises vormis õppe abil. Meie elektrooniline maailm annab ju võimalusi olla pidevalt õppetöösse kaasatud. Loomulikult see ei tähenda, et iga Eestimaa kool sellise süsteemi loob. Piisab täiesti, kui me loome ühe sellise koolisüsteemi, millega kõik võivad ennast siduda.

Teine probleem on koolis tekkivad raskused, millest ka Andres Ammas rääkis. Tööpoolest, meil on arvestatav hulk lapsi, kes viiendaks-kuuendaks klassiks lihtsalt ära väsisid. Oma osa mängivad muidugi mitmed konfliktid. Tihti tekivad õpiraskustega koos konfliktid koolis või on pöördvõrdes tegu sellega, et konfliktid koolis toovad kaasa halva õppimise. Ja siin mingit paremat lahendust kui pidev laste jälgimine ja tugiteenused ei ole. Seetõttu peab igasugune kokkuhoid, millest me ka täna oleme rääkinud, olema tark otsus. Kui rahastamine on suunatud ainult õpetajate sihtrühmale ja välistatakse muu koolile hädavajalik personal ja tugiteenused, siis kindlasti ei ole see hoolega läbi mõeldud otsus.

Ja kolmandaks: loomulikult on perekondade põhivajadus info. Selle edastamise vahendeid on väga

palju, meil on elektroonilised teavitussüsteemid. Erinevad veebirakendused, näiteks Studium või e-kool, on täiesti olemas ja kui lapsevanem tahab olla kursis oma lapse koolieluga, siis saab ta paari minutiga teada, kui laps näiteks mõnda tundi ei jõudnud. Aga probleem, mida me ei ole suutnud ühiselt lahendada, on see, kui tegemist on lapsevanematega, keda kooli puudutav info ei huvita, või nende suhted lapsega on jõudnud sellisele tasandile, et laps neid enam ei kuula. Siis on üks lahendustest, mida ma endiselt väga toetan, õpilaskodud sotsiaalsete raskustega õpilastele. Nendesse saadetakse laps loomulikult ainult erandkorras. See võimaldaks päästa üsna palju rasketest oludest pärit hingi. Ma arvan, et see võiks olla üks alternatiiv, mida ühiskonnas tuleks edasi arendada. Seni on see võimalus tagaplaanile jäänud. Küllap kõik, kes on käinud koolides kohtumas, on nõus, et selline nostalgiline igatsus poolsõjaväelise või spordikallakuga erikooli või eraldi kooli järele on olemas. Sinna võiks suunata natukene keerulisema käitumisega noormehed, aga ka tütarlapsed, et nad teistega koos kõva korra all normaalselt käituma õpiksid. See on midagi, mille järele väga paljud vajadust tunnevad, aga haridussüsteemis seda esialgu lahendusena välja ei pakuta. Aga me võiksime siin selle üle üheskoos edasi arutleda, sest Tapast kindlasti ei piisa. Seda tõestab ka hiljutine väga raske juhtum seal. Aitäh!

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Kas minister soovib sõna? Ei soovi. Oleme lõpetanud ka neljandale arupärimisele vastamise.

5. 18:34 Vaba mikrofon

18:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid, kõigil Riigikogu liikmetel avaneb võimalus võtta sõna vabal teemal. Peale haamrilööki on võimalik kõigil registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Täna sõnavõtusoove ei ole. Aitäh, head kolleegid! Istung on lõppenud, kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 18.34.